

TARTU RIIKLIK ÜLIKOO

SOOME-UGRI KEELTE KATEEDER

VERBI KÄANDELISTE VORMIDE TÕLKIMINE EESTI KEELEST
SOOME KEELDE J.KROSSI ROMAANI "KOLMANDAD MÄED"
JA R.SIRGE JUTUSTUSE "RABAMÄNNID" PÕHJAL

DIPLOMITÖÖ

*Lubatud kaitsmisele
26. mail 89
P. Alvre*

MARGIT KUUSK

JUHENDAJA PROF. P. ALVRE

TARTU 1989

O. S I S S E J U H A T U S

O.1. T Õ Õ M E T O O D I K A, E E S M Ä R K J A Ü L E - S A N D E D

Käesolevas diplomitöös vaadeldakse eesti keele verbide käändelisi vorme : da- , ma-infinitiive (ja nende käände vorme) , ve- , tav- , nud- , tud- partitsiipe.

Töö eesmärk on selgitada verbi käändeliste vormide kasutusviise, esinemissagedust ja väljendusvõimalusi eesti ja soome keeles.

Töö aluseks on Jaan Krossi teos "Kolmandad mäed" ja selle soomekeelne tõlge " Kolmannet vuoret" (ilmunud Jyväskyläs 1985.a-1, tõlkiad Tauno Lähteenkorva ja Irmeli Pääkkönen) ja Rudolf Sirge teos " Rabamännid) koos tõlkega "Suomännyt" (tõlki ja Eva Lille) mis on ilmunud kogumikus "Eestiläinen novelli" (Tallinn 1979).

Püstitatud eesmärgi saavutamiseks seati järgmised ülesanded:

- 1) jälgida soomekeelsete väljendusvahendite vastavust eesti-keelsetele vormidele;
- 2) teha kindlaks erinevate vormivariantide tarvitamissagedus;
- 3) jälgida verbi käändeliste vormide ja nende edasiandmiseks kasutatud väljendusvahendite mõttelist seost teiste sõnadega lauses;

4) hinnata tõlke adekvaatsust ja otstarbekust.

Uuritavatest teostest sedeldati 1992 lausenäidet (1049 infinitiivide ja 943 partitsiipide kohta). Näited rühmitati sõnaliiki aluseks võttes vastavalt tõlkimisviisidele (sama vorm, verbi käändelised vormid, verbi pöördelised vormid, teine sõnaliik või tõlkimata jätmine). Sama vormi piires tehti ka täpsem tõlkeanalüüs. Võimaluse korral rühmitati näited ka tähendusliku adekvaatsuse järgi. Tähelepanu on pööratud ka süntaktilisele küljele.

Orginaali ja tõlke võrdlemisel on silmas peetud ka teose ilukirjanduslikkust, stiili ja võimatust tõlkida alati sõna sõnalt.

Infinitiive ja partitsiipe on käsitletud eraldi peatükides, mille alguses on antud lühike ülevaade antud vormist nii eesti kui soome keeles.

Näidete puhul on kasutatud lühendeid J.K. ja R.S., mis märgivad teost, kust näide pärit on (vastavalt J.K. tähistab J. Krossi teost "Kolmandad mäed" ja R.S. R. Sirge teost "Rabamännid"). Soomekeelsete vastete puhul pole lühendeid kasutatud. Number sulgudes märgib lehekülge teosest, kust näide on võetud.

1. INFINITIIVIDE TOLKIMINE

SOOME KEELDE

Eesti keeles on kaks infinitiivi ehk tegevusnime. Eesti keele da-infinitiiv vastab küsimusele mida teha? ja nimetab tegevust, mida tuleb teha, võib teha. da-infinitiivi tarvita- takse ühenduses teise verbiga, mis väljendab tahtmist, võimist tundmust, mõistmist, suhtumist. da-infinitiivi kasutatakse ka ühenduses tahtmist, võimist, tundmist, mõistmist ja suhtumist väljendavate adjektiivide ja substantiividega.

da-infinitiivi tunnuseks on -da, -ta, -a, ka -la, -na, -ra (Valgma, Remmel 1968:122).

Eesti keele da-infinitiivile vastab soome keeles I infini- tiivi lühem vorm, mille tunnusteks on -da, -dä (ühesilbiliste tüvedega sõnadel ja vormides teh/dä 'teha' ja näh/dä 'näha'), -a, -ä (lühikese vokaali järel ühetüvelistel sõnadel) ja -ta, -tä, -la, -lä, -na, -nä, -ra, -rä (ülejäanud juhtudel samadel alustel kui eesti keeleski).

Soome keeles on I infinitiivil ka pikem vorm, mis saadak- se eelmisest, kui liidetakse lõppu -kse-, millele omakorda liitub possessiivsufixiks. Antud vorm näitab tegevuse otstarvet, eesmärki ja tõlgitakse eesti keelde tavaliselt sidesõna (selle leks) et + da-infinitiivi abil või ka maks-vormiga.

Määrsõnalises tähenduses tarvitatavad I infinitiivi saava käände konstruktsioonid, mis väljendavad ~~kõne~~leja arvamust või suhtumist, vastavad küsimusele :mis suhtes, mille järgi.

(Alvre 1969:136-137) .

Eesti keeles esineb da- infinitiiv ka inessiivis (des-vorm), see väljendab tegevust, mis toimub teise tegevusega samaaegselt ja tema tunnuseks on -des, -tes, -es (Valgma, Remmel 1970:122).

Soome keeles vastab des-vormile II infinitiiv (essa, -essä) kus inessiivi kõrval kasutatakse ka instruktiivi (-en). IIinfinitiiv saadakse I infinitiivi lühemast vormist, kusjuures a,ä muutub e-ks ja e asemel on i (Alvre 1967:100). II infinitiivi inessiivi kasutatakse ka passiivis.

ma-infinitiivi eesti keeles vastab küsimusele mida tegema? kuhu? ja tähistab tegevust, mida hakatakse või minnakse tegema. ma infinitiivi tarvitatakse ühenduses teise verbiga, mis tähendab algamist, liikumist, kutsumist või saatmist, kohustamist.

ma- infinitiivi kasutatakse ka ühenduses adjektiividega, mis väljendavad suutelisust, valmidust (Valgma, Remmel 1968:121).

ma- infinitiivil esinevad eesti keeles järgmised käänded:

- 1) inessiiv (-mas), mis näitab mingis tegevuses või olekus viibimist;
- 2) elatiiv (-mast), mis näitab liikumist kusagilt, tegevust, mida tullakse, keeldutakse, loobutakse tegemast;
- 3) abessiiv (-mata), mis näitab tegevust, ilma milleta teine tegevus toimub, või tegevust, mis jääb tegemata;
- 4) translatiiv (-maks) finaallause funktsioonis (et+da-infinitiivi asendajana) (Valgma, Remmel 1968: 121).

Soome keeles vastab eesti keele ma- infinitiivile III infinitiiv, mille tunnuseks on -ma, -mä, mis liitub tugevaastmelisele vokaaltüvele. Peale sisekohakäänete ja abessiivi tarvitatakse aktiivis veel adessiivi ja instruktiivi, passiivis

on kasutusel ainult instruktiiv.

III infinitiivi adessiivi saab kasutada ka samatüvelise tegusõnaga väljendatud tegevuse rõhutamiseks või ilmekamaks esiletõstmiseks. III infinitiivi instruktiivi esineb ainult koos verbiga pitää' pidada, kohustatud olla'. Passiivi III infinitiivi instruktiivi tarvitatakse koos verbiga pitää tavaliselt siis, kui isikut pole väljendatud.

III infinitiivi lõputa vorm ehk agentpartitsiip vastab eesti keele tud-kesksõnale. Sel puhul peab lauses tegija (isik) olema näidatud. Possessiivsufiksid lisatakse ma-, mä-, vormile, aga mitte põhisõnale. Agentpartitsiip käändub nagu tavalised ma-, mä-lõpulised nimisõnad (Alvre 1969: 138-139).

1.2. DA INFINITIIVI TÕLKEVASTED SOOME KEELES

Järgnevalt on tõlkevariandid rühmitatud vastavalt nende grammatilisele erinevusele originaalist. Kuna esines ka mitte täiesti adekvaatse tähendusega tõlkimist, siis on tähenduslik külg võetud samuti süstematiseerimisaluseks.

1.2.1. I INFINITIIV TÕLKEVASTENA

1.2.1.1. TÕLGITUD I infinitiivi lühema vormiga

Enamasti tõlgiti vorm eesti keelest soome keelde samatähendusliku tüvega:

... ei lasknud perenaine jätkata . (S.R. 287)

... emäntä ei antanut hänen jatkaa (216)

Vaevalt needki sellele vastata oskaksid (R.S. 296)

Tuskin nuokaan osaisivat siihen vastata (266)

... tahan ma teile Utelda ... (J.K. 33)

... haluan sanoa teille ... (30)

... ja siin ei saa seda salata (J.K. 49)

... eikâ tässä voi salata sitä (43).

Toodud näited olid juhtumite kohta, kus nii eesti-kui soomekeelses tekstis oli infinitiivivorm seotud teise verbiga. Tunduvalt vähem oli da-infinitiivi tarvitatud ühenduses nimi- ja omadussõnadega:

Nõnda tugev oli minu otsus neid aidata (J.K. 76),

Niin vakaa oli pääätäkseni auttaa heitä (66).

Ja kõige kõrgemal paigal oli kohutavalt väsitav seista (J.K. 62),

Ja huipulla on kauhean rasittavaa seistä (54).

... ja kaob /.../ andmata võimalust seletada ... (R.S.281).

... ja katoaa /.../ suomatta tilaisuutta selittää ..(208).

da-infinitiivi esines ka küsilauses ja tõlkimisel võis lisanduda küsipartikkel -ko:

Usaldada teda...?(R.S. 292)?

Luottaako hänen...?(221)?

... milleks viivitada? (R.S. 302).

... miksi viivytellä? (233).

Ka lause konstruktsioone et+da-infitiiv tõlgiti mõnel juhul soome keelde I infinitiivi lühema vormiga (tavaliselt vastab sellele I infinitiivi pikem vorm), sel juhul aga lisati lausesse verbi voida konditsionaali vorm.

... selle pärast, et ennast teisest kujutlusest võimalikult kaugele asetada (J.K. 59).

... sen tähden, että voisi siirtää itsensä mahdollisimman kauas toisenlaisesta kuvitelmaasta (50).

... selleks, et oma vendadele /.../ head nõu ja abi pak-
kuda (J.K. 70).

... siitä syystä, että voisi tarjota /.../ veljilleen

hyviä neuvoja ja apulaan (60),

Eestikeelses lauses da-infinitiivile liitunud gi-,ki-,
liide tõlgiti soome keelde vastava kin-,kaan-,kään- liitepar-
tikliga.

Mul pole mahti olnud korralikult süüagi (J.K. 68).

Eikä kunnolla syödäkään (59).

Ühel juhul tõlgiti eitavas lauses gi- liide soome keelde adver-
biga edes:

... ei viitsinud selgitadagi (R.S. 300).

... sitä ei edes jaksanut pohtia (231).

Esines ka vastupidiseid juhte, kus eesti keeles esinenud rõhu-
määrsõna tõlgiti soome keelde kin-, kaan-, kään- liitepartikli
lisamisega I infinitiivi lõppu:

Ei, seda ei taha mina hoopiski ütelda (J.K. 58).

Ei, sitä en halua mainitakaan (51).

Küllalt sageli tõlgiti eestikeelne ühend-või väljendverb soome
keelde ühe tähenduselt samasisulise verbiga:

Ikkagi raske aru saada (R.S. 288).

Silti on vaikea ymmärtää (217).

Kui on kord otsustatud loodusega rinda pista... (R.S. 275),

Kun kerran on päätetty heittäytyä luonnon armoille... (200).

... et oma mahasalatud rahva juurde tagasi tulla (J.K.68).

....voidakseni palata salaamani kansan keskuuteen ,...(68),

Ühel korral esines vastupidine näide :

...kes enda vastuokslikke tegusid /.../ VABandada ei püüa...
(R.S. 298).

... joka ei yritä /.../ pyytää anteeksi ristiriitaisia te-
kojaan ... (228).

Ühe verbiga tõlgiti soome keelde ka eesti keeles esinenud subs-

tantiiv + da-infinitiiv:

Täna tasub vähki vaadata (R.S. 292).

Tänään kannattaisii ravustaa (221).

Eritähendusliku tüvega tõlgiti da-infinitiivi järgmiselt:

... kuid ei lasknud end asjaoludest segada (R.S. 275).

... mutta ei sallinut tilanteen hermostuttaa itseään (200).

... kust tasub püüda (R.S. 295).

...missä kannattaa ravustaa (225).

... et teie mahti leiate minuga /.../ tassi kohvi võtta
(J.K. 91-92).

... että /.../ teillä olisi aikaa juoda kuppi kahviakans-
sani ... (79).

Enamasti on tõlkes säilitatud originaali lausestruktuur ning tõl-
gitud infinitiivivorm on lauses täitnud sama funktsiooni, mis
eesti keeleski.

1.2.1.2. TÕLGITUD I INFINITIIVI PIKEMA VORMIGA

Tõlkimist I infinitiivi pikema vormiga esines uuritud teks-
tides vähe. Selliselt tõlgiti eesti keeles esinenud ühendit
(selleks), et + da-infinitiiv.

Samatähendusliku tüvega tõlgiti järgmiselt:

Lapsedki tulnud, et ema veidi aidata (R.S. 287).

Lapsetkin ovat tulleet auttaakseen äitiä (215).

... ja jälle välja võtnud, et seda lugeda (J. K. 8).

... ja taas ottanut ulos lukeakseni (10).

Mitte et teda lähemale kutsuda, vaid et teda ärritada
(J/K/ 104).

En kutsuakseni häntä lähemmäksi vaan ärsyttääkseni (90).

Mõnel üksikul juhul tõlgiti ka eritähendusliku tüvega:

... võtsin Ella käest kinni /.../, lihtsalt et hoida vähe-
malt teda kuskile ära kadumast (J/K/ 35).

... otin Ellän kädestä /.../, yksinkertaisesti estääkseni edes häntä katomasta jonneksi pois (32).

Eestikeelses tekstis esines mõnel korral väljend tõtt öelda, see tõlgiti: totta puhuakseni.

Tõtt ütelda; ma teen kompromissi ... (J.K. 89).

Totta puhuakseni: teen kompromissin... (77).

Selle väljendi tõlkimisel kasutati ka II infinitiivi instruktiiivi.

Tõtt ütelda ei paneks mina imeks... (J.K. 12).

Totta puhunen en ihmettelisi ... (12).

I infinitiivi pikemat vormi kasutati ühel korral koos substantiiviga:

... pole ma mahti saanud teile poseerida (J.K. 71).

... en ole pystynyt järjestämään aika ollakseni teidän mallinne (83).

1.2.2. III INFINITIIV TÕLKEVASTENA

da- infinitiiv tõlgiti soome keele III infinitiividega lausetes, kus kasutati teatud verbe, mis soome keeles nõuavad III infinitiivi. Peamiselt oli selleks verbiks pystyä 'suuta, võimeline olla, hakkama saada; kõlvata, sobida'.

...suutäie süüa oleme jõudnud inimestele /.../ ikka anda (R.S.290).

...aterian olemme aina pystyneet antamaan täällä käyneille (219).

Sest kõike ei suuda ma tummalt alla neelata (J.K.35).

Sillä kaikkea en pysty vaieten nielemään (31).

Edumeelse aadliga pidi võimalik olema ühist keelt leida (J.K.20).

Edistyksellisen aateliston kanssa piti pystyä löytämään

yhteinen kieli(19).

II infinitiivi kasutati veel ühenduses verbidega pyrkiä 'pürgida, püüda, tahta'; taotleda; kippuda'; ryhtyä 'hakata, alustada'; auttaa 'aidata'; päästä 'pääseda, jõuda'; vaivautua 'vaevuda, vaevaks võtta'; pyytää 'paluda, püüda' ja veel koos mõnede verbidega, mis soome keele eripärast tingitult nõuavad ma-infinitiivi.

...aga ta ei püüa mängida sakslast ... (J.K; 47)

... mutta hän ei pyri leikkimään saksalaista, ... (41).

... otsustasin ma seda kutsarit joonistada (J.K. 31).

... ryhdyin piirtämään kuskia (28),

... ja kes võtavad vaevaks mulle naeratada (J. K. 72).

... ja jotka vaivautuvat hymyilemään minulle (62).

Mõned laused tõlgiti ka eritähenduslikku infinitiivitüve kasutades.

Korduvalt tuli lasta sauna ja toa vahet ... (R.S. 289).

Siinä joutui alituisen pistelemään saunan ja tuvan väliä... (218).

Eestikeelseid ühend- ja väljendverbe tõlgiti ühe verbiga:

... nõndapalju kui ta aga ise mõistab neid tähele panna (J.K. 61).

...siinä määrin kuin hän pystyy tajuamaan, ... (53).

... mille käekirja ma esimese hooga niisamuti meelde ei suutnud tuletada, ... (J. K. 9).

... ensi hetkella en myöskään pystynyt palauttamaan käsialaa (10).

Ühel korral tõlgiti et+ da-infinitiiv soome keelde IIIinfinitiiviga, s.t. ilma kõrvallauseta.

Aga tõeliselt tulim ma lihtsalt selleks, et vaadata... (J.K. 90).

,, .. mutta varsinaisesti tulin katsomaan... (78).

-gi, -ki liide esines eesti keelses tekstis infinitiivile liidetuna ühel korral ja tõlgiti määrsõna abil.

... ning me end liigutadagi ei söanda ... (R.S. 281).

... emmekä pysty edes liikkumaan ... (208).

Ühel korral kasutati soome keelde tõlkimiseks III infinitiivi elatiivi:

... ta ei lasknud mul ju siis ka peaaegu rääkida ... (J.K. 96).

....silloinkin hän melkein esti puhumasta ... (83).

Infinitiivi käände vormi tingis pöördelises vormis olnud verbi tähenduslikult erinev tõlge.

1.2.3. IV INFINITIIV TÕLKEVASTENA

Tõlkimist IV infinitiiviga esines väga vähe. Enamasti tõlgiti selliselt täiendi positsioonis esinev da-infinitiiv.

... ei olnud ju hakkamist neid liigutada (J.K. 13).

... ei ollut puhtia niiden siirtämisen (13)/

... kaalun võimalust murduda (J.K. 94).

... harkitsen /.../ murtumisen mahdollisuutta (21).

Kahel korral esines da-infinitiiv verbi osana ja selliselt ka tõlgiti.

Kuid oma lastele laseb tema hoolega saksa haridust anda (J.K. 47).

Mutta lapsilleen hän huolehtii saksalaisen sivistyksen antamisesta (41).

1.2.4. VERBI PÖÖRDELIISED VORMID TÕLKEVASTENA

Rohkem kasutati tõlkes aktiivi indikatiivi preesensit ja konditsionaali vorme, vähem indikatiivi imperfekti ja

passiivi. Tõlgiti ajas, mis vastas eestikeelse lause kontekstile.

1.2.4.1. TÕLGITUD AKTIIVI INDIKATIIVI PREESENSI JA

IMPERFEKTIGA

Enamasti kasutati tõlkes samatüvelist verbi.

Ainult kui Tori kaudu sõita ... (R.S. 275).

Ainoastan jos ajamme Torin Kautta... (202).

Jah, mis teha, töö ei luba (R.S. 303).

Ja-a, minkäpä sille teet, kun työ ei salli (234).

... vahetpidamata ladistas sadada;... (R.S. 286).

... koko ajan satoi kaatamalla ... (214).

Verbi pöördelise vormiga tõlgiti tavaliselt eesti keelse esinenud konstruktsioon on (oli) + da- infinitiiv.

Seda on ka tema hääles tunda ... (J.K. 15).

~~SE~~ tuntuu hänen äänessäänkin... (15).

KUIgi kõigil karjapoistel teada oli, et ... (J.K. 49).

Kuitenkin kaikki paimenpojat tiesivät, että... (43).

Tõlkimisel indikatiivi preesensiga kasutati ka kõrvallaused:

Mul ei ole selle hotelli tubade asukohad täpselt teada (J.K. 92).

En tiedä täsmällisesti, miten hotellin huoneet sijaitsevat (80).

Esines ka päris mitteadekvaatsed tõlget (eestikeelse lause ülesehitust oli muudetud, lausest osa välja jäetud).

... ei olnud mul kahtlust, et ma võisin ütelda minu Kristuse ... (J.K. 35).

... sanoin epäilyksettä minun Kristukseni (45).

Noh, te peate seda näha saama... (J.K. 94).

Sen vielä mäette... (82).

Neil juhtudel jäi siiski lausa mõte samaks ja tähelepanuväärset tähenduse kadu ei esinenud.

1.2.4.2. TÖLGITUD KONDITSIONAALI PREESEN SIGA

Kasutati nii aktiivi kui passiivi preesensit.

... aga ei tea, kuidas ja millest peale hakata (J.K. 17).

... mutta etten tiedä miten ja mista alkaisin (17).

Kui igapähe käest pärima kipputa ... (R.S. 290).

Jos jokaiselta kävisi kysel^{en}ään ... (219).

... ega teadvat, kust õieti püüki alustada (R.S. 294).

... eikā oikeastaan tiedä, mistä pyynti aloitettaisiin (224).

Konditsionaaliga tõlgiti ka ühendit võima (konditsionaali vormis) + da-infinitiiv. Soome keeles jäeti sõna võima vahendamata ja konditsionaali vorm anti järgnevale verbile.

a... et ta /.../ hirmu peale võiks ajada (J.K. 99).

.... että /.../ se kauhistuttaisi (86).

Ma võiksin ronida õösel sinna üles, võtta /.../ ja lõigata ... (J.K. 88)/

Voisin kiivetä yölläsinne ylös, ottaisiin /.../ leikkasin.. (76).

Eesti keele küsisõna kas? tõlgiti soome keelde partikli -ko lisamisega verbile:

...arutama hakkame, kas mitte omavoliliselt majja astuda... (R.S.278).

...ryhdymme/.../ pohtimaan, astuisimmeko taloon lupaa kysymättä...(205).

1.2.4.3. TÖLGITUD PASSIIVI INDIKATIIVIGA

Passiivi indikatiivi kasutati vähe.

Kui minu ettevalmistuste pikkust arvesse võtta(J.K.53).

Jos otetaan huomioon valmisteluaikani pituus (46).

...ütles, et kui kummikud jalga tõmmata, võib minna (R.S. 292).

...sanoi, että jos vedetään kumisaapaat jalkaan, voi sinne mennä (222).

Passiivivormiga tõlgiti ka kahe verbi ühendit, kus esimene oli passiivis, teine da- infinitiivis (samuti väljend lasen (midagi) teha).

... mis ma apsiidiõõnsusse ehitada lasksin ... (J.K. 87)

... jonka teetin holvisyvennykseen ... (83).

Vangisid peab vangimajades niimoodi seista lastama ... (J.K. 96).

... vankeja pidetään vankiloissa sillä tavoin ... (83).

1.2.5. PARTITSIIBID TÕLKEVASTENA

1.2.5.1. TÕLGITUD I PARTITSIIBIGA

Esines tõlkimst nii aktiivi kui passiivi I partitsiibiga.

Olla verbi ja passiivi I partitsiibi abil tõlgiti da-infinitiivi tegevuse tarvilikkuse, paratamatuse väljendamisel.

Seepärast on ilmtingimata vaja jääda rahulikuks... (R.S. 283).

Siksi on ehdottomasti pysyttävä rahallisena ... (211).

... ma tahan jõudu kokku hoida (J.K. 94).

On säästettävä voimia ... (81).

... tuli rattaga rukkisse lasta (R.S. 277).

... oli ajettava toinen pyörä ruispelkon (204).

da-infinitiiv tõlgiti tihti ~~II~~ I partitsiibiga lausetes, kus I partitsiip oleks mõeldav olnud ka eesti keeles.

... siis ei või see ju nendest ära rippuda ... (J.K. 29).

... ei se voi olla heistä riippuvaa .. (26).

Leib ja leivakõrvanegi ei taha ~~ei~~ ajeti maitseda ... (R.S. 281).

Ei leipä eikä leivän särvin tunnu oikein maistuvan ... (208);

Jooksutada olla iga keiserliku kõhatuse ja peeru pärast
(J.K. 18).

Olla jokaisen keisarillisien rykäisyn ja pierun juoksutet-
tavana (17).

Tõlkija on valinud siin soomepärasema variandi.

Ühel korral kasutati I partitsiipi koos adverbiga:

... kel /.../ tuli /.../ välja selgitada nende sidemed ...
(R/S. 303).

... jonka /.../ oli /.../ saatava selville heidän suhteen-
sa (235).

1.2.5.2. TÕLGITUD II PARTITSIIBIGA

Tavaliselt tõlgiti II partitsiibiga eesti keeles esinenud
ühend modaalverb nud-(tud-)partitsiibis + da-infinitiiv.

Soome keelde tõlgiti see ühe verbiga II partitsiibis nii ak-
tiivis kui passiivis.

... keda tema siia on lasknud kokku kutsuda (J.K. 66).

... jotka hän on kutsuttanut koolle (57).

... et tema väsitavuse aimdus on saanud mu meelteni küündi-
da (J.K. 62).

... koska aavistus tuosta rasittavuudesta on ulottunut
aisteihini (54).

... millega siamaani on pealinnas katset tehtud ministrite
ette pääseda (J.K. 68).

... joiden avulla on tähän mennessä pyritty pääkaupungissa
ministereiden puheille (59).

Samuti tõlgiti II partitsiibi abil eesti keeles esinenud et+
da-infinitiiviga kõrvallaused. Soome keeles kasutati olla verbi
konditsionaali vormi ja II partitsiibi aktiivi.

... et mitte saada kolmandaks ... (R.S. 30).

... ettei hänestä itsestään olisi tullut kolmatta (232).

... et kübekenegi kergitada rabade saladusi varjavad eesriiet (R.S. 290).

... että olisimme edes hivenenkin verran raottaneet suon salaisuutta peittävää esirippua (220).

1.2.6. TEINE SÖNALIIK TÖLKEVASTENA

1.2.6.1. TÖLGITUD ADVERBI ABIL

Tõlkimist adverbil abil esines väga vähe. Peamiselt oli tegemist soome keele väljend-ja ühendverbidega, nii et lauses võis säilida ka uuritav da- infinitiivi vorm.

... Lapsele, keda on raske äratada (R.S. 302).

... lasta, jota on vaikea saada hereille (233).

Selliseid juhtumeid on vaadeldud vastavate verbivormide juures. Esines ka adjektiivil da-infinitiivi asemel.

Sest ilmesti ei ole teie vaevaks võtnud teada saada (J.K. 91).

Ilmeistä on, että te etteole vaivautunut ottamaan selvää (79).

da-infinitiiviesines siin lauses sihitinaena ja tõlgiti samuti.

1.2.6.2. TÖLGITUD SUBSTANTIIVIGA

Kõige enam kasutati partitiivi.

Eide targutustest tuleb niipalju tõeks võtta... (R.S.296).

Eukon puheissa on sen ver~~ran~~ totta... (226).

... kes on võtta saanud (R.S. 297).

... jotka ovat saaneet nuhteita (228).

Ainult soovitati väsimusest ilusasti välja puhata (R.S. 302).

Toivotettiin vain kunnon unia väsymyksen päälle ... (233)

Üksikutel juhtudel kasutati ka teisi käänmeid.

... Sai selle eest võtta (R.S. 299).

...sai siitä syystä n peil een (230).

Niimoodi ära sõita (J.K.89)?

Sillä tavalla matkoihinsa (77)?

T dinenud on veel õigem ütelda (J.K.89).

K ll stynyt on veel  oikeampi sana (77).

Rohkem tõlgiti erit veliste sõnadega, vaid mõnel korral kasutati verbiga samat velist substantiivi.

...et alamad midagi muuta paluvad (J.K.72).

...että alamaiset pyyt v t jotakin muutosta (73).

...kui Impeeriumis ei oleks põhjust rääkida... (J.K. 18).

...jos Keisarikunnassa ei syntyisi puhetta siitä... (18).

Uhel korral kasutati verbist tuletatud tegijanime:

Et mõni neist v hiasjandust tunda võib... (R.S.300).

Se että joku heist  on ravustamisen asiantundija... (230).

Ühel korral tõlgiti da-infinitiiv I partitsiibi ja substantiivi abil:

... ei luba ta praegugi enesega naljatada ... (R.S. 284).

... ei nytk  n salli laskettavan leikki  ... (212).

Uhel korral kasutati substantiivi ja adverb  ühendit:

Miks kästi masin kuuri ajada... (R.S. 281).

Miksi auto m  r ttiin latoon lukkojen taa (209)?

Antud näites jäi t lke tähendus orginaalist veidi kaug le.

1.2.7. DA-INFINITIIVI TÕLKIMATA JÄTMINE

Lause ehitust muutmata jäeti kõige rohkem ära eesti keeles esinenud verbe hakama ja leidma. Hakata-vorm jäeti ära neis lauseis, kus esines konstruktsioon modaalverb + hakata + ma-infinitiiv (s.t. hakata midagi tegema), kusjuures soome keeles muutus hakata -verbi  raj  misel järgnev ma-infinitiiv da-infinitiviks.

... kes tahtis hakata mägesid paigast lükkama (J.K. 13).

... joka halusi siirtää vuoria (13).

Vaevalt me sealt /.../ oleksime sõendanud tulõma hakata ...
(R.S. 299).

Tuskin me olisimme uskaltaneet sieltä tulla ... (230).

... kes mind illusioonidest tahab vabastama hakata (J.K. 34).

... joka haluaa minut vapauttaa illusioista (31).

Vorm leida jäeti tõlkimata ühendis olema + leida, soome keeles jäi seega ainult verbi olema pöördeline vorm.

... et paljut kedagi teist leida ei ole ... (J.K 10).

... kun ei ollut juuri ketään toista ... (11).

Kui säherdusi mehi tihedamini leida oleks ... (J.K 23).

Jos sellaisia miehiä olisi taajemmassa (22).

Verbi ärajätmisel muutus mõnikord sellega seotud sõna kääne, millega püütigi tähendust edasi anda.

Ja mis oli minul selle kõrvale panna (J.K 7)?

Ja mitä oli minulla sen rinnalla (8)?

Mis siis veel rääkida riietest merel (R.S. 275).

...saatikko sitten vaatamata merellä (201).

Tavaliselt jäi siiski lause grammatiline struktuur samaks.

... kas ei taha /.../ ei tohi teha (R.S 289).

... ei joku tahdo /.../ ei suorastaan voi (228).

Aga sellepärast- täiesti omavahel ütelda ... (J.K 11).

No siksi - aivan näin meidän kesken ... (12).

Kalale tahate minna (R.S. 280)?

Vai aiotte kalaan (208)?

Küllalt palju esines juhte, kus lause (s.h. da-infitiivi) tähendus anti edasi lause täielikult muudetud struktuuriga. Seejuures ei ole võimalik täpselt eritleda, millega tõlgiti

da-infinitiiv .

... kus neile päevakestele kõige põnevamalt punkt panna
(R.S. 275).

... missä viettäisimme nämä päivät parhaiten (201).

Aga mulle on ometi nii hästi teada (J.K 275).

Mutta kaikkea en kuitenkaan sano heille (65).

Seda toredust ei saanud tühja lasta (R.S.275).

Tämä hauskuus piti käyttää tarkoin hyväkseen (201).

Kõht teadlikult külmaks teha (R.S. 283).

Otta asiat kylmän rauhallisesti (211).

Siin ilmneb tõlkija teatav vabadus lause tähenduse edasiandmisel.

Üldiselt seda palju ei kasutatud ja on tähelepanuväärne, et selliseid juhtumeid oli mõlemas vaadeldud tekstis võrdselt.

Eeltoodust ilmneb, et da-infinitiivi tõlkimisel eesti keelest soome keelde kasutati ülekaalukalt I infinitiivi samatunnuselist vastet (üle pooltel juhtudest).

Tuleb märkida, et tõlkimisel peeti küllalt rangelt kinni eesti keele lause struktuurist. Grammatilisi vorme kasutati seejuures siiski vastavalt soome keele vajadustele (näit; tõlgiti sageli da- infinitiivi soome keele III infinitiiviga, kuna seda rektsiooniliselt nõudis lauses esinenud öeldis).

Uurimise käigus ilmnes, et paljudel juhtudel jäi soome keelde vahendamata modaalverb, mistõttu sellega seotud da-infinitiiv omandas modaalverbil esinenud grammatilise vormi.

Tõlke seisukohalt tuleb hinnata ka nn. vaba tõlkimist muude sõnaliikide abil (infinitiivivormi asemel kasutati näiteks substantiivi või adverbide). Peamiselt kasutati seda väljendverbide tõlkimisel. Muusõnaliigiga tõlkimine oli sage nende infinitiivivormide puhul, mis täitsid lauses sihitise funktsiooni.

1.3. DA-INFINITIIVI INESSIIVI TÖLKE- VASTED SOOME KEELES

1.3.1 VERBI KÄANDELISED VORMID TÖLKEVASTENAQ

1.3.1.1. II INFINITIIVI INESSIIV TÖLKEVASTENA

Soome keeles vastab II infinitiivi inessiiv küsimusele millal? ja väljendab teise tegevusega samal ajal toimuvat tegevust (Alvre 1969:137).

Samatähendusliku tüvega tõlgiti järgmiselt:

Ma püüdsin tellinguli seistes talle otsa vaadata ... (J.K 52).

Yritin tellingeillä seistessäni katsoaa häntä suoraan kasvoihin ... (45).

... et keiser seda lugedes ennast sõgedaks ei tunne ... (J.K.73)

... niin että toisaalta keisari ei sitä lukiessaan tuntisi itseään tyhmyriksi (63).

Jõe kaldale leiba võtma istudes tundsime piinlikkust ... (R.S. 285).

Istuutuessamme joenrannassa syömään leipää, tunsimme häpeäntunteen... (213).

Soome keeles on infinitiivivormile liitunud ka possessiivsufiks.

Ühel juhul on spome keelde vorm tõlgitud possessiivsufiksiga, kusjuures eestikeelses lauses ei ole tegijat täpselt näidatud, see selgub eelnevast tekstist.

Seal kobaras kahvade kallal kohmitsedes /.../ pärnakas siis läbi hammaste põrutaski... (R.S. 295).

Askeroidessamme siellä rykelmässä haavien kimpussa /.../ pernula~~n~~lainen päästikin hampaiden välistä ... (225)/

Ühel korral kasutati tõlkes II infinitiivi inessiivi passiivivormi:

...pole iial nähtud /.../ muidu kokku tulevat kui piibli pärast /.../, piiblile toetudes ... (J.K. 69).

... ei ole nähty /.../ muuten kokoontuneina kuin Raamatun tähden /.../ Raamattuun turvauduttaessa (59).

Uhel korral lisati soome keeles verbile ahimäärsõna:

... kui keiser mind möödaminnes kõnetada suvatseb ... (J.K. 71).

... kuin keisari ohi kulkiessaan suvaitsee puhutella minua... (62).

des-vormi tõlgiti ka eritähendusliku tüvega:

Pilku nurka saates /.../ leidsin ... (R.S. 302);

Kääntäessäni katseeni nurkkaan /.../ näin ... (233).

Edasi rühkides jälgisin silmanurgast... (R.S. 298).

Eteenpäin kulkiessäni seurasin silmäkulmasta ... (229).

1.3.1.2. II INFINITIIVI INSTRUKTIIV TOLKEVASTENA

II infinitiivi instruktiiv soome keeles vastab küsimusele kuidas? ja näitab tavaliselt tegevusa toimumise viisi (Alvre 1969:137).

Peamiselt tõlgiti samatähendusliku tüvega :

Ma mõtlesin möödaminnes ... (J.K. 52).

Mietin ohimennen ... (45).

... kurtis pärnakas naerdes (R.S. 284).

... valitteli pernulainen naureskellen (212).

Suitsu pahvides astus väimees edasi ... (K.294).

Tupaka tossutellen vävy jatkoi matkaansa... (223).

Kui eestikeelses lauses esines tegijamäärus, siis tõlgiti see soome keelde possessiivsfiksi abil.

Ja kui mina ka selle sisse upun, siis /.../ mitte teie nähes (J.K.95).

Ja jos minä siihen uppoan, niin /.../ enkä teidän nähtenne (82).

...mis ma ial tema kuuldes /.../ arutanud olen (J.K.15).

... mitä minä koskaan olen hänen kuultensa /.../ miettinyt
(12).

Paaril korral kasutati tõlkes eritähenduslikku tüve:

Subjektiivselt võttes (J.K. 58).

Subjektiivisest ajatellen (51).

... küsisin pererahva jutulõnga uuesti üles võttes (R.S.280).

... kysyin uudelleen isäntäväen puhenaihetta kosketellen (219

1.3.1.3. PASSIIVI II PARTITSIIIP TÕLKEVASTENA

Passiivi II partitsiibiga tõlkimist esines vaadeldud tekstides vähe. See vastab eesti keele des-vormile juhul, kui kõrvallause tegevus eelneb vahetult pealause omale.

Siit udust vaadates paistis rässakas mees olevat... (R.S. 297

Täältä sumusta katsottuna mies vaikutti vanhteralta ... (228)

... praegu /.../ vaadates on kõik mulle klaar (J.K.74).

... nyt /.../ tarkasteltuna kaikki näyttää selkeältä (64).

Verbile lisati ka possessiivsufiks.

Kui ma seda hommikul kinklust tulles lugesin (J.K 81).

KUn aamulla kirkosta tultuani luin (45).

Vist seda taibates arendas ta ... (J.K.300).

Kai oivallettuaan tämän hän laajensi (231).

1.3.1.4. III INFINITIIVI ADESSIIV TÕLKEVASTENA

Seda kasutati vaid kahel korral.

Kahvu vette pannes teeme selle ise ka selgeks (R.S. 295).

... heitvämällä hdavit veteen saamme sen itsekin selville
(225).

1.3.2. VERBI PÖÖRDELISED VORMID TÕLKEVASTENA

Verbi pöördelistest vormidest kasutati aktiivi indikatiivi preesensit ja imperfekti, vastavalt sellele, millist aega nõudis lauses esinenud öeldis;

Püüdes käigus täit rahu säilitada, ehkki seesmiselt miilates läksin ... (R.S. 297).

Yritin säilyttää käynnissäni täyden mielenmaltin, vaikka sisälläni kiehui, kuljin... (227).

Tõlkimisel kasutati ka kõrvallauset (ei tõlgitud lauselühendina).

... ja tõusen tooliga kolistades püsti (J.K. 64).

... ja nousen niin että tuoli kolisee (55).

Nad ei tunnistanud, tuues esile kirja, milles ... (R.S.304).

Heieivät tunnistanet, vaan ottivat esiin kirjeen, jossa... (235).

Ühel korral lahutati eestikeelne lause kaheks iseseisvaks lauseks;

Navesti jõe org on sealmail üsna kokku surutud, kujutades enesest... (R.S. 276).

Navestin jokilaaks on näillä seuduin melko souka. Se muodosta ... (203).

1.3.3. TEINE SÖNALIIK TÖLKEVASTENA

1.3.3.1. TÖLGITUD ADVERBI ABIL

Adverbi kasutati vaid üksikutel juhtudel; sõna tähendus anti edasi erineva varjundiga:

...ropsudes hüpati sadulast maha (R.S.296).

...rivakasti hypättiin satulasta maahan (226).

1.3.3.2. TÖLGITUD SUBSTANTIIVI ABIL

Mõnel korral kasutati substantiivi käändevormi, mis lauses esines adverbialina:

...Ja millest siis, teie arvates (J.K.29)?

...ja mistä siis, teidän mielestänne (26)?

Kahel korral kasutati konstruktsiooni inessiiv+ instruktiiv;

...annab selle mulle ometi naeratades andeks (J.K.58).

...hän antaisi minulle naurussa suin anteeksi (50).

1.3.4. DES-VORMI TÖLKIMATA JÄTMINE

1.3.4. DES-VORMI TÖLKIMATA TÄTMINE

Enamasti on des-vorm ära jäetud nii, et lause ülesehitust ja mõtet pole muudetud (ka eesitkeelses lauses oleks sel juhul mõeldav vastava vormi ärajätmine).

... lähenes /.../ PAARIKE /.../ olles justkui täiesti unustanud võõrad (R.S. 300).

... pariskunta lähestyi /.../ ikään kui täysin vieraat unoh-taneena (231).

Tõlkimata jäänud vormi mõtet võidi edasi anda adjektiivil baseeruva adverbialiga:

... et meid võidakse /.../ nähtamatuks jäädes kuulata (R.S.297).

... että meidät kuunneltiin /.../ näkymättömissä (227).

Paaril korral muudeti siiski lause ülesehitust.

Raius need sõnad nagu komandot andes (R.S. 297).

Nämä sanat iskivät kuin komento (227).

Tõlke adekvaatsus ei ole sellega kannatanud.

Eesti keele da-infinitiivi inessiivi tõlkimisel soome keelde kasutati Ülekaalukalt II infinitiivi instruktiivi (pea-aegu põltsel esinenud juhtudel), vähem kasutati inessiivi. Kuna soome keeles on võimalik II infinitiivi inessiivi (näitab samal ajal toimuvat tegevust) ja instruktiivi (märgib rohkem viisi, laadi, kuidas midagi tehakse) eristamine, siis võib täheldada, et ka eesti keeles tähistab des-vorm sagedamini tegevuse laadi või viisi (vastab küsimusele kuidas?).

Vormiliselt mitteadekvaatseid tõlkevõimalusi esines vähe, rohkem kasutati verbi pöördelisi vorme, kusjuures lausete ülesehitust muudeti selliselt, et lauselühendi asemel kasutati lihtlauset (kõrvallauselist konstruktsiooni sidesõnaga niin että).

1.4. MA-INFINITIIVI TÕLKEVASTED SOOME K E E L E S

ma-infinitiivi esines eestikeelses tekstis poole vähem, kui da-infinitiivi. Tõlkevariandid on järgnevalt esitatud vastavalt grammatilisele ja tähenduslikule erinevusele orginaalist.

1.4.1. III INFINITIIV TÕLKEVASTENA

ma-infinitiivi esines eesti keeles valdavalt ühenduses teise verbiga ja nii see ka tõlgiti. Rohkem oli kasutusel algamist väljendav ühend hakkama + ma-infinitiiv, mis soome keelde tõlgiti ruvetta verbi abil, mis samuti nõuab vastavat infinitiivi. Verbi hakkama vastena kasutati ka verbi ryhtyä, mis ka nõuab soome keeles enda järel III infinitiivi.

Ja hakkan süües seinast seinä kõndima (J.K.92).

... ja rupean syödessäni kävelemään seinästä seinään (80).

Ma ei hakkz seda praegu lugema (J.K. 6).

Nyt en rupea sitä lukemaan (8).

Alles kui valjuhäälselt arutama hakkame ;;; (R.S. 278).

Vasta kun ryhdymme kovaäänisesti pohtimaan (205).

Sageli esines eesti keelses tekstis ma-infinitiiv ka ühenduses liikumist väljendavate verbidega ning tõlgiti soome keelde samuti III infinitiivi nõudvate verbidena (jääda 'jääda'; tulla 'tulla'; lähteä 'minna, hakata'; mennä 'minna').

Ma jään keset tuba seisema (J;K; 92).

Jään seisomaan keskelle huonetta (80).

Ah sina tuled sellest minule kõnelema (J.K. 64).

Sinä tulet siitä minulle puhumaan (55).

... läks lapsi viima (R.S. 302).

... lähti viemään lapsia (233).

Kuid sellega hooplema minna (R.S. 290).

Mutta mennä nyt sillä mahtaillemaan (219).

Vähem esines tõlkimist selliste III infinitiivi nõudvate verbi-
dega nagu sattua 'sattuda, juhtuda'; pakottaa 'sundida, ajada';
saada 'saada!')

Teinekord juhtud nägema sedagi, mida ... (R.S.290).

Joskus ~~sattui näkemään~~ sellaistaikin, mitä ... (219).

... mis sunnib/.../omast kinni hoidma ... (R.S. 291).

.... joka pakottaa pitämään kiinni omastaan ... (220).

... mis mind seda palaganni vahtima ajas (J.K.21).

... mikä minut sai ilveilyä katsomaan (19).

III infinitiivi nõudsid veel mitmed üksikud verbid, mis tõlgi-
ti sõna-sõnalt:

... ja jooksis vaatama ... (J.K. 51).

... ja juoksi katsomaan (45).

Miks aeti kambrisse magama... (R.S. 281).

Miksi meidät ajettiin kamariin nukkumaan (209).

... ja kes tema eest põlvili maas saavad olema ... (J.K.52).

... ja muut joutuvat olemaan hänen edesäään polvistumena (46).

... kogunesid härrased meid vahtima ... (J.K. 32).

... kokoontuivat herrasemme meitä vahtimaan (29).

Kaks tükki viisid talvel minema (R.S. 282).

Kaksi kappaleita veivät talvella menemään (209).

... et pääseda tegelema ... (J.K. 15).

;; päästäkseen toimimaan ... (15).

Mõnikord polnud tõlge sõna-sõnaline:

Kui ma enne pidama ei saanud ... (J.K. 53).

... kun en saanut intoani talttumaan ... (53).

;; ja mind ennast temaga möödma ärritab ... (J.K.9).

... ja usuttaa minut vertaillemaan itseäni hänen ... (10).

...sõidan/.../"Sakalat" keelu alt lahti kangutama (J.K.105).

...matkustan /.../ yrityttämään /.../ Sakalaa julkaisukiel-
lost(92).

Tähendus on neis lausetes siiski adekvaatselt edasi antud. Viima-
ses lauses on ehk kannatanud stiil.

Tihti tõlgiti eesti keeles esinenud ühend adverb(või substan-
tiiv) + ma- infinitiiv soome keelde samatähendusliku verbiga
III infinitiivis.

...keda valmistuti/.../ mulda panema(R.S.301).

...jota /.../ valmistuttiin hautamaan(232).

...aga ei julge temaga juttu ajama tulla (J.K.93).

...mutta en uskalla tulla keskustelemaan (80).

Meie oleme tulnud siia kokku aru pidama...(J.K.69).

Olemme kokoontuneet tuumaamaan...(60).

...kui /.../ seda lahti hakkas tegema...(J.K.95).

.....kun/.../ rupesi sitä avamaan...(82).

Ühel korral tõlgiti ma- infinitiiv soome keelde ühendiga adjek-
tiiv + ma- infinitiiv:

Sest lootma/.../ olen teda/.../ NOOMINUD(J.K.12).

Olenhan manannut häntä olemaan luottavainen...(13).

Ühel korral tõlgiti ma- infinitiivis verb eesti keelest kahe
verbi abil (I +II infinitiiv) . Sellega on tõlget konkretisee-
ritud, väljendades alustamist, hakkamist.

... mida mina /.../ Gernetitega üheskoos toetama peaksin
(J.K. 93).

... jota minun pitäisi nyt asettua /.../ Gernetien rinnalla
tukemaan (80).

Ühel juhul täpsustata tõlget mitme sõna lisamisega :

Tähendab ei usalda küüni magama (R.S. 280).

Merkitseeko|se ettei meitä uskalleta jättää latoon

nukkumaan (207).

Sellega on lakooniline stiil kaotanud .

Vaid mõnes lauses oli ma-infinitiv seotud substantiivi või adverbiga nõng tähustas suutelisust, valmidust. Enamasti sällitati soome keeles lause grammatiline struktuur:

... ei ole /.../ küllalt noor küla poisse taga ajama...
(J.K. 50).

... ei ole /.../ tarpeeksi nuori ajamaan takaa kylän poikia ... (44).

... olen valmis /.../ vastama (J.K.63).

... olen valmis /.../ vastamaan ... (54).

Ühel korral kasutati verbi pöördelist vormi (koos III infinitiiviga):

Aga ma olen võimetu neid muutma (J.K. 31).

Mutta minä en pysty heitä muuttamaan (28).

Adjektiivi negatiivsus on siin edasi antud verbi eitava kõnega.

Üksikutel juhtudel kasutati tõlkes ka III infinitiivi käändevormi. Kasutati inessiivi:

Mina ei jäänud /.../ istuma (J.K. 23).

En /.../ pysytellyt /.../ istuksimassa (22).

... ta on /.../ lõpetama asunud (J.K.42);

... hän on /.../ lopetamassa (37).

Ühel korral kasutati abessiivi :

Nad pidid /.../ märkama ... (J.K. 77).

He eivät voineet olla huomamatta ... (67).

Lause on seejuures muudetud eitavaks.

Ühel korral tõlgiti instruktiiviga, mis esines koos verbiga pitää.

Nüüd tulgu, mis tulema peab (R.S. 274).

Tulkoon nyt mitä tuleman pitää (200).

Infinitiivi käändevorm oli tingitud temaga seotud verbist.

1.4.2. I INFINITIIV TOLKEVASTENA

I infinitiiviga tõlgiti ma-infinitiivi peaaegu sama sageli kui III infinitiivga. Siit võib järeldada III infinitiivi kasutamist soome keeles harvemini kui eesti keeles.

²/3 juhtudest oli ma-infinitiiv seotud verbiga, mis soome keeles nõuab I infinitiivi. Nendeks verbideks olid: alkaa'hakata'; pitää'pidada'; täytyä'pidada'.

Mõned hakkavad rääkima, et...(J.K. 89).

Jatkut alkavat puhua, että... (77).

... ja hakkab mind seina sisse suruma (J.K. 96).

... ja alkaa työntää minua seinän sissään (83).

Ja Ella peaks seisma ... (J.K.85).

Ja Ellan pitäisi seistä ...(73).

... kus pidi asuma ka soosaar (R.S. 292).

... jossa piti sijaita myös suosaaren... (222).

Noh, ma pean tunnistama ... (J.K. 9).

No täytyy tunnustaa... (10).

... kes peavad taluma ... (R.S. 277).

... joiden täytyy kestää ... (203).

Üksikutel juhtudel oli tõlkes kasutatud I infinitiiv seotud ka teiste verbidega:

Mitte asju ei peaks mul olema... (J.K. 40).

Minulla ei saisi olla mitään tavaroita ... (36).

... nad /.../ peavad pöörama ... (J.K. 66) /.

... he voisivat kääntyä ... (57).

Ei kipu seda ka pärima ... (R.S. 288).

Enkä aio sitä edes kysyä ... (216).

Ühel juhul liideti soome keeles I infinitiivile kaan-liide,

millega püüti edasi anda eestikeelses lauses esinenud verbi mõtet:

Sest ülepea mitte löödud ei peaks mina olema... (J.K. 41).

Sillä minun ei pitäisi ollakaan masentunut siksi... (36).

Mõnikord tõlgiti eesti keeles esinenud ühend da-infinitiiv + ma-infinitiiv soome keelde ühe I infinitiivis oleva verbiga.

... kes mind illusioonidest tahab vabastama hakata (J.K. 34).

... joka haluaa minut vapauttaa illusioista (31).

... võib tema hakkama saada ... (U.K. 12).

... hän voisi ryhtyä (12).

Toodud näidetes jäi ma-infinitiivi tähendust kandma tõlkes I infinitiiv ja eesti keeles olnud da-infinitiiv jäi tõlkimata.

Paaril korral sai tõlgitud I infinitiivi oma tähenduse mõlemalt eesti keeles esinenud infinitiivilt.

Osati oma tahe /.../ (maksma panna ... (R.S.290).

Osattiin /.../ toteuttaa omaa tahtoaan ... (219).

Seda pean mina veel enne teada saama (J.K. 34).

Tämä minun vielä piti kulla, ennen kuin ... (31).

Siia kuulub ka ainus näide et-lause tõlkimisest I INFINITIIVI pikema vormiga kus eesti keele kõrvallause on asendatud finaallauselühendiga.

Laskusime, /.../ et asuda kahvu rakendama (R?S? 295).

Laskesidume /.../ laittaaksemme haavit kuntoon (225).

Sageli tõlgiti soome keelde ühe I infinitiivis verbiga eesti-keelne ühend substantiiv või adjektiiv või adverb + verb.

Enamasti anti sellega tähendus täpselt edasi.

Sest ma hakkan ette kujutama (J.K. 85).

Koska alan kuvitella (74).

... hakkas /.../ piinlikkust tekitama (J.K.57).

... alkoi /.../ nolottaa (50).

Edumeelne aadliga pidi võimalik olema ühist keelt leida
(J.K. 70)

Edistyksellisen aateliston kansaa piti pystyä löytämään
yhteinen kieli (19).

Kohati esines ka mitteadekvaatsed tõlget;

... KUIDAS nad oma isandate vastu tõrksaiks peavad mine-
ma (J.K. 72).

... KUINKA he voisivat nousta isäntiään vastaan (62).

... kell kaheksa peavad neil otsad lahti olema (J.K. 37).

... kaheksalta niiden pitää irtaantua (33).

Ühel korral tõlgiti adverb + ma-infinitiiv soome keelde kahe
verbi abil:

Nüüd peab äike ükskord lahti minema (J.K.17).

Nyt pitäisi alkaa ukkosen jylistä (16)/

Ühel korral oli ma-infinitiiv eesti keeles seotud adjektiiviga
ja tõlgiti sama moodi.

Ka meil oli veider lausa küsimusi laduma hakata (R.S. 301).

Ja meidänkin olisi ollut hullua lasketella pelkkiä
kysymyksiä (232).

Siin on verb hakata tõlkimata jäetud, selle positsiooni omandas
ma-infinitiiv ja tõlgiti seega I infinitiiviga.

Eespool on märgitud et verb pakottaa Nõuab soome keeles
IIIinfinitiivi. Ühel korral oli eestikeelne verb tõlgitud sama-
tüvelise adverbil (oli pakko) ja III infinitiiv muutus I
infinitiiviks.

... oli ta sunnitud ennast /.../ kaitsma hakkama ... (J.K.14)

... hänen oli pakko ruveta puolustamaan itseään ... (14).

1.4.3. VERBI PÖÖRDELISED VORMID TÕLKEVASTENA

Pöördelisi vorme kasutati tõlkes paljudel juhtudel.

Rohkem tõlgiti aktiivi indikatiivi preesensi ja imperfektiga ning aktiivi konditsionaali vormiga. Vähem esines tõlkimist passiivi abil. Tavaliselt oli tõlkes ära jäetud modaalverb ja nii sai sellega seotud ma-infinitiiv pöördelise vormi. Sõna tähendus jäi samaks. Peamiselt jäid tõlkimata verbid pidama, hakkama, jääma.

... mis siin homme kella kümne ajal sündima peab (J.K.85).

... mitä täällä huomenna kello kymmeneltä tapahtuu (74).

... pidi /...:/ vähk /.../ vahel ise urkast kotti ronima...
(R.S.276).

...ja rapu /.../ kiipesi itse kolostaan säkkiin ... (292).

Aga kui see õige peaks olema ... (J.K. 33).

Mutta jos se olisi totta ... (30).

... peres pidi valitsema ülepea rohkem inglise kui saksa traditsioon (J.K. 20)/

... perheessä vaalittiin pikemminkin englantilaisia kuin saksalaisia tapoja (19).

... vaid minu ettekujutus hakkab mulle kujutama (J.K.85).

... vaan mielikuvitukseen kuvittelee ... (74).

Väimees /.../ jäi seisma ... (R.S.295).

Vävy /.../ pysähtyi ... (223).

Need moodustasid üle poole verbi pöördeliste vormidega tõlgitud juhtudest.

Mõnel korral sai pöördelises vormis tõlgitud verb oma tähenduse kogu eestikeelses lauses olnud verbide ühendist.

Kuidas tema seda sulle ütleva tuli (J.K. 102)?

Kuinka hän sen sinulle ilmoitti (88)?

Mul jäi süda ehmatusest seisma ... (J.K. 10).

Säikähdin mahdottomasti ... (11).

Ühendit pidama+ ma- infinitiiv tõlgiti ka adverb kuulemma
'nagu kuulda, kuulu järgi, arvatavasti' abil, millega kaasnes
verbi pöördeline vorm.

SEst tellijad peavad /.../ tulivihased olema ... (J.K. 12).

Tilaaajat ovat kuulemma /.../ erittäin vihastuneita ... (13).

Keiser peab /.../ neidsamu pillisid pruukima ... (J.K. 95).

Keisari kuulemma käyttää /.../ samoja (82);

Ühel korral kasutati ka imperatiivi+

Ärgu olgu narrid arvama, et ... (J.K. 25).

Älkää nyt tyhvät kuvitelko, että ... (23).

1.4.4. PARTITSIIBID TÕLKEVASTENA

1.4.4.1. TÕLGITUD I PARTITSIIBIGA

Palju kasutati tõlkes passiivi I partitsiibi, mis koos
verbiga olema tähistab tegevuse tarvilikkust, paratamatust
(Penttilä 1963: 642). Eesti keeles esines neil juhtudel pida-
ma + ma-infinitiiv.

Ma pean ütlema ... (J.K. 88).

Minun on sanottava ... (71).

See peab mul korda minema (J.K. 98).

Tämän on onnistuttava (89).

Maanimene peab ise teadma ... (R.S. 288).

Ihmisen on maalla itsensä tiedettävä ... (216).

Mõnel juhul tõlgiti ka aktiivi I partitsiibiga (genitiivis).

... pidi /.../ angerjas endist viisi öösiti hernes käima ...
(R.S. 276).

... ankerias kuului öösin käyvän hernepellossa ... (202).

... et Teie pidate seisma /.../ kaugel (J.K. 59).

...Teidän olevan kaukana...(59).

Ühel korral tõlgiti aktiivi I partitsiibiga täiendi positsioonis olnud ma- infinitiiv + v- partitsiip. Tõlkes säilis ma- infinitiivis olnud verbi tähendus.

Selle tüve vastu olin näinud najatama jäävat noorikut (R.S.297).

Olin nähnyt nuoren naisen nojattuvan sen runkoa vasten(227).

1.4.4.2. TÕLGITUD II PARTITSIIBIGA

Tõlkes kasutati ainult aktiivi II partitsiipi. Sellist tõlkimist esines väga vähe ja seda võib vaadelda lisana peatükile, kus käsitleti tõlkimist verbi pöördeliste vormidega.

On ju II partitsiip täis- ja ennemineviku üks komponent.

Partitsiipi kasutati lausetes, kus eesti keeles oli nud- vormis modaalverb, mis tõlkes välja jäi.

Ja miks ei pidanud nemad mind kutsuma(J.K.20)?

Ja mikseiväät he olisi kutsuneet minua(19)?

...oleks vihm pidanud ta räbalaks lööma(R.S.293).

...olisi sade piiskannut sen riekalliksi(223).

Täis- ja enneminevikku oli tõlkes kasutatud ka juhtudel, kus eesti keeles sellist vormi ei esinenud.

Inimene/.../ pidi tulema metsast/.../ ja sinna ka tagasi pöörduma(R.R.293).

Ihminen/.../ oli tullut metsästä/.../ Ja palannut sinne takaisin(223).

1.4.5. TEINE SÕNALIIK TÕLKEVASTENA

Teistest sõnaliikidest kasutati võrdselt substantiivi ja adverbil.

1.4.5.1. TÕLGITUD SUBSTANTIIVI ABIL

Kolmel korral kasutati ma- infinitiivi vastena tegijanime, mis oli tuletatud samast verbist.

Vanamees oli väsimatu arutama, kurtma, targutama, ironiseerima(J.K.68).

Vanhus oli väsymätön pohtija, päivitteli, saivarteli, ironisoi(59).

...valiti volimehed sellele/.../alla kirjutama(J.K.77).

...valittin /.../ valtuudetut allekirjoittajaksi(66).

ma- infinittiv esines neis näidetes täiendina.

Kahel korral kasutati tõlkes IV infinitiivi, mis vastab eesti keeles teonimele.

...tema plaani peab eesti suguvõsapid uurima hakata(J.K.86).

...hän havittelee virolaissukujen tutkimista(74).

Soome keelele omaseid väljendeid oli tulossa ja lähdössä kasutati verbide tulema ja sõitma vastena.

...pidi tulema suvel...(J.K.20).

...hän oli tulossa kesällä...(19).

...pidi sõitma Tallinnast...(J.K.21).

...oli/.../ lähdössäTallinnasta...(20).

Tavaliselt oli tõlgitud substantiiv ma- infinitiiviga samatüveline, kuid esines ka tõlkimist eritüvelise sõnaga.

...kas tasub viiekümne kopika eest sisse minema hakata (J.K.21).

...kannattiko maksaa viitäkymmentä kopeekkaa sisäänpääsystä (20).

Pärast aga, kui kahtlema lõi...(R.S.283).

Mutta myöhemmin epäilyjen herättyä...(211).

...pistsid paberid põlema...(R.S.282).

...sytttyttivät paperit tuleen(210).

1.4.5.2.TÕLGITUD ADVERBI ABIL

Tõlkimist adverbiga esines väga harva.Paaril korral tõlgiti verb liikum adverbiga liikkeelle ja minema vormiga pois

'ära'.

...hakkame liikuma. (R.S.302).

...lähdetään liikkeelde (233).

...et koristaja selle minema viiks... (J.K.92).

...että siivoja veisi he pois (81).

1.4.6. MA- INFINITIIVI TOLKIMATA JÄTMINE

ma- infinitiiv jäeti tõlkimata harva. Enamasti jäeti sõna ära nii, et see ei muutnud lause struktuuri ega ka tähendust. Ka eestikeelne lause oleks mõeldav ilma antud verbita.

Kui see loba ei ole, vaid tõesti tõsi peaks olema (J.K.56).

Jos se ei ole pötypuhetta, vaan täyttä totta (49).

...ja tõttasin vasakule, Nunna värava poole minema (J.K.57).

...ja ryntäsin vasemmalle kohti Nunnaporttia (50).

Aga härra Gerneti asi ei peaks see mitte olema (J.K.64)!

Mutta ei herra Gernetin asia (56).

Paaril korral oli vormi ärajäämise põhjuseks siiski lause ülesehituse muutus.

Ma pean akti kokku seadma (J.K.37).

Minun on huolehdittava määräyksen täyttämisestä (33).

...ja mingi tuulevinu Karelli uksest ei küüni mind puutuma (J.K.99).

...eikää Karellin ovesta vedä vähääkään (85).

Ühel korral kasutati tõlkes kivinenud tähendusega väljendit.

...et mu süda läilaks kipub minema (J.K.92).

...että kohta annan ylen (79).

ma- infinitiiv tõlgiti soome keelde sageduselt võrdselt nii I kui III infinitiiviga. Tähenduselt ebaadekvaatsed tõlget esines suhteliselt vähe. ma- infinitiivi mittekasutamine oli paljudel juhtudel seotud eesti keele modaalverbi tõlkimata

jätmisega soome keelde.

da- infinitiiviga võrreldes esines ma- infinitiivi puhul tunduvalt vähem lausestruktuuri muutmist.

1.5. MA - INFINITIIVI KÄÄNDEVORMIDE TÕLKEVASTED SOOME KEELES

Uuuritud eestikeelsetes tekstides esines kõiki ma- infinitiivi käändeid peale translatiivi. Kõige rohkem oli abessiivi, kõige vähem elatiivi.

1.5.1. MA - INFINITIIVI INESSIIVI TÕLKEVASTED SOOME KEELES

1.5.1.1. III INFINITIIVI INESSIIV TÕLKEVASTENA

Rohkem kui pooltel juhtudel tõlgiti soome keele samatunnuselise vormiga.

...mis Hiius parasjagu sündimas oli(J.K.25).

... mitä Hiidenmaalla oli parhaillaan tapahtumassa (24).

Sinu eest olid nemad põgenemas...(J.K.36).

Sinua he olivat pakenemassa... (32).

...käidi uurimas ja usutlemas(R.S.288).

... käytiin katsastamassa ja kyselemässä (217).

Eesti keeles sageli, esinenud ühend olemas olema tõlgiti sama vormiga.

... et meie kui rahvas olemas oleme... (J.K.79).

... että olemme kanssana olemassa (68).

... kui tema olemas peaks plema (J.K.79).

... jos hän sitten on olemassa (68).

Ka lauselühendi positsioonis olnud mas- vorm tõlgiti IIIinfini-
tiivi inessiiviga.

..., toorsiidine kõht üle püksirihma valgumas (J.K.30).

.....raakasilkkainen maha valumassa vyön yli (27).

1.5.1.2. V INFINITIIV TÕLKEVASTENA

V infinitiivi (-maisilla + possessiivsufiks) väljendab tegevust, mille teostumine on lähedal)kasutati vaid kahel korral.

... lastu on tagurpidi kukkumas... (J.K.54).

... ammuttu on kaatumaisillaan taaksepäin... (47).

Istume /.../, pea pakitsemas kiusavatest küsimustest (R.S.281).

Istumme /.../ pää halkeamaisillaan vaivaavista kysymyksistä (208).

Viimases näites on mas- vorm lauselühendi osa ja nii ka tõlgitud.

1.5.1.3. VERBI PÖÖRDELINE VORM TÕLKEVASTENA

Ühel korral oli lauselühendi asemel kasutatud kõrvallause funktsioonis lihtlauset ja see põhjustas pöördelise vormi ma- infinitiivi inessiivi asemel.

..., jõe taga paistmas raba, ... (R.S.276).

...joen takana näkyi suo... (202).

Kolmel korral kasutati kas perfekt või pluskvamperfekti, kusjuures partitsiibi tähendus ei vasta täpselt mas- vormi omale.

... on tal enamjaolt kokkulepped olemas (J.K.42).

... on oikeastaan jo sopimus tehty (38).

... kes/.../ lähedamat nuhtlust käis kauplemas ... (J.K.25).

... joka ~~oli~~ /.../ neuvotellut /.../lievempää rangaistusta(23).

1.5.1.4. AKTIIVI I PARTITSIIP TÕLKEVASTENA

Aktiivi I partitsiipi kasutati mas- vormi vastena ainult kahel korral. Ühel juhul muudeti lausestruktuuri nii, et tõlgitud vorm sai atribuudi ülesande.

Ma silmitsen rahvamurdu pinkidel istumas ja läbikäikudes seismas (J.K.97).

Silmäilen penkeillä istuvaa ja käytävillä seisovaa kansanpaljoutta (84).

Teisel korral tõlgiti soome keelele omase I partitsiibi inessiiviga.

... ja päkad talaari serva alt paistmas (J.K.52).

... ja päkät näkyvissä papinkaavun alta (46).

1.5.1.5. TEINE SÕNALIIK TÕLKEVASTENA

1.5.1.5.1. Tõlgitud substantiivi abil

Tõlkes kasutati mitmel korral substantiivi inessiivi, seda aga kindlakskujunenud vormides.

Seal on koledad lahingud käimas (J.K.33).

Siellä ON Käynnissä kamalat taistelut (29).

...pidi purjelaev olema /.../merale minemas ... (J.K.35).

...oli kuulemma purjealus menossa /.../ merelle... (24).

...kelle hall voog maalt alles tulemas on... (J.K.80-81).

...joiden harmaa aalto on maalta vasta tulossa... (70).

Kõik need vormid väljendavad liikumist. Ühel korral tõlgiti substantiiviga ka teistlaadi verb.

Reimersid on suvitamas (J.K.43).

Reimersit ovat kesÄnvietpssa (38).

Tõlgitud on samuti inessiiviga.

1.5.1.5.2. Tõlgitud adverbil

Tõlkimist adverbiga esines ainult ühel korral, tähendus anti edasi täiesti adekvaatselt.

OLIN seitsmeteistkümneseks saamas (R.S.301).

Olin silloin lähes seitsemäntoista (232).

1.5.1.6. MA- INFINITIIVI INESSIIVI TÕLKIMATA JÄTMINE

Tõlkimata jäeti mas- vorm kahel korral.

...et kedagi mu kõrval polnud seisemas olnud (J.K.57).

... että läsnä ei ollut ketään (50).

Sest kõik /.../ olid /.../ kahekodselt olemas (J.K.77).

Sillä kaikki /.../olivat /.../ kaksinkertaistuneet (67).

Viimases näites on mas- vormi ärajätmisel eelnenud adverb muutunud verbiks.

1.5.2. MA- INFINITIIVI ELATIIVI TÕLKEVASTED SOOME KEELES

1.5.2.1. III INFINITIIVI ELATIIV TÕLKEVASTENA

ma- infinitiivi elatiivi leidus eestikeelsetes tekstides üldse vaid 9 korda, neist kuuel juhul tõlgiti samase soome keele vormiga.

... ma ei loobu seda nime välja ütlemast... (J.K.59).

... en lakkaa korostamasta niitä sanoja... (51).

... et hoida vähemalt teda kuskile ära kadumast (J.K.35).

...estääkseni edes häntä katoamasta jonnekin pois (32).

... ei saa /.../ elamast loobuda (J.K.73).

... eisaa /.../ lakata elämästä (63).

1.5.2.2. TEINE SÕNALIIK TÕLKEVASTENA

Kõikidel juhtudel kasutati verbiga samatüvelisi noomeneid.

...puhkamast tuleb /.../ peremees (R.S.281).

...isäntä tuleb /.../ levolta (208).

... püüd on hoida antud olusid muutumast (J.K.30).

...pyrkimys on säilyttää olevat olot muuttumattomina (27).

Ühel korral tõlgiti V infinitiiviga, millel nii eesti kui soome keeles on nimisõnaline tähendus.

... ei saa /.../ oma õigust nõudmast loobuda (J.K.73).

... ei saa /.../ luopua oikeuksiensa vaatimisesta (63).

Ka eestikeelses lauses jääks mine- vormi kasutamisel mõte samaks.

1.5.3. MA- INFINITIIVI ABESSIVI TÕLKEVASTED SOOME KEELES

1.5.3.1. III INFINITIIVI ABESSIIV TÕLKEVASTENA

Enamasti kasutatigi tõlkes soome keele samatunnuselist vormi.

... küsib härra Gernet solvumata... (J.K.105).

... herra Gernet kysyy pahastumatta ... (90).

...et käimata jäi... (J.K.21).

... kun jäi käymättä... (20).

Sõna lausumata seadsin sammud ... (R.S.297).

Sanaakaan lausumatta suuntaisin askeleni... (227).

Sellest hoolimata märkasid ... (R.S.302).

Siitä huolimatta huomasin...(233).

Viimases näites toodud vorm esines eesti keeles sageli ja tõlgiti alati sama vormiga.

Tihti lisati soomekeelsele vormile lõppu kin-, kaan-, kään- partikkel, ilma et eestikeelses tekstis seda oleks olnud.

Mõnikord esines sel juhul rõhumäärsõna, mõnikord mitte.

Või aimas ta nägemata (R.S.300)?

Voi aavistkohan hän nkemättäkin (231)?

...või ka tema kuulmata... (J.K.12).

... tai hänen kuulemattaankin (12).

Eesti keeles paaril korral kasutatud gi-, ki- liide tõlgiti samuti vastava soome keele partikliga.

...näis selgena küsimatagi (R.S.291).

... näyttiselvältä kysymättäkin (220).

Ühel korral lisati vormile lõppu possessiivsufiks (eesti keeles tegijamääruse vaste).

...et ta seda enese märkamata teeb... (J.K.69).

... että hän tekisi sen huomaamattaan... (60).

Ühel juhul muudeti tõlkes lause süntaktilist struktuuri. Kui mata- vorm laiendas originaalis verbi, siis tõlkes kuulub ta kokku verbist tuletatud substantiiviga.

... mis ta teeb või tegemata jätab... (J.K.75).

...käytännössä hänen tekemisensä ja tekemättä jättämisen-
sä...(65).

Ühel korral kasutati mata- vormi tõlkevastena sama vormi ja infinitiivi ühendit, s, t; tähendus oli edasi antud kahe sõna abil.

...tundmata /.../ tunnet...(R.S.277).

...saamatta tuntea /.../ tunneta...(203).

1.5.3.2. VERBI PÕRDELINE VORM TÕLKEVASTENA

Kuna mata-vorm ise on juba sisult negatiivne, siis tõlgiti need vähesed laused eitavas kõnes. Kasutati samatüvelisi verbe ja vormi lõplik aeg sõltus temaga eestikeelses lauses seotud verbi ajast.

... mäed olid liikumata paigal (J.K.13).

... vuoret eivät siirtyneet (13).

... aga küsimus jäeti kuuldavalt esitamata (R.S.295).

... mutta kysymystä ei ääneen esitetty (225).

... teadmata, mis kõrvad meid sealt võivad kuulata (R.S.281).

... emme kä tiedä mitkä korvat meitä sieltä saatavat kuunnella (209).

1.5.3.3. TEINE SÕNALIIK TÕLKEVASTENA

1.5.3.3.1. Tõlgitud adjektiivi abil

Kui mitte arvestada tõlkimist III infinitiivi abessiiviga, siis esines enamasti tõlkevastena adjektiiv. Vaid ühe erandiga tõlgiti ton-, tön-, liitega omadussõna abil. See liide märgib omaduse puudumist. Eesti keeles vastab sellele peamiselt tu- liide, aga ka adessiiv kääne.

Pikad värvimata pingid...(R.S.280).

Pitkät maalaamattomat penkkite...(208).

... magamata nägu (R.S.302).

... unettomat kasvot (233).

... ilmetu näo kohta ootamata kumedit...(J.K.89).

... ilmeettömiin kasvoinin nähden odottamattoman kumean...
(75).

Ka eestikeelseis lauseis kannab mata-vorm siin adjektiivivi ülesannet.

Ühel korral tõlgiti nud-partitsiibiga.

... tallamata teede /.../ keskel... (R.S.295).

... umpeenkasvaneiden tieden keskellä... (224).

1.5.3.3.2. Tõlgitud substantiivi abil

Üksikutel juhtudel kasutati tõlkes substantiivi (või ühendit adverb + substantiiv).

... siis rabelemata taganeda (J.K.189).

... silloin on peräännyttävä vähin äänin (17).

... vahetpidamata lädistas sadada (R.S.2869).

... koko ajan satoi kaatamalla...(214).

1.5.3.4. MA-INFINITIIVI ABESSIIVI TÕLKIMATA JÄTMINE

Tõlkimata jäeti mata-vorm vaid ühel korral, lause grammatilist struktuuri oli sisu edasiandmisel muudetud.

... TA ei kohkunud oma pensionieale vaatamata veelgi tagasi... (R.S.2759).

... eikä hän nyt eläkeläisenäkään luopunut edes...(201).

Ma-infinitiivi käändeliste vormide tõlkimisesesines märgatavalt vähe tähenduslikku ebaadekvaatsust ja on tähelepanuväärne, et enamasti tõlgiti vorm ka soome keelde grammatiliselt samal kujul. Peaaegu ei esinenudki lausete konstruktsiooni muutust.

2. PARTITSIIPIDE TÕLKIMINE

E E S T I   K E E L E S T   S O O M E   K E E L D E

Eesti keeles esinevad partitsiibid nii olevikus kui minevikus, isikulises ja umbisikulises tegumoes, sihilistena ja sihi~~h~~utena. Seetõttu on neil verbaalne iseloom. Nende tarvitamise tõttu atribuudina (adjektiivide tähenduses) on neil noomeniline iseloom ja neid nimetataksegi käändelisteks vormideks.

Oleviku partitsiibi tunnus on -v, -va-, millele umbisikulises tegumoes eelneb vastav impersonaali tunnus. Oleviku partitsiibid käänduvad kõigis käändeis (Valgma, Remmel 1968:122).

Soome keeles vastab y-partitsiibile I partitsiip, mille tunnuseks on nii aktiivis kui passiivis -va, -vä. Sellega väljendatakse lõpetamata tegevust. Koos abiverbiga olla väljendab aktiivi I PARTITSIIPI tulevikus toimuvat tegevust, passiivi I partitsiip aga tegevuse tarvilikkust, paratamatust. Mitmuse essiivis partitsiip, millele liitub possessiivsufiks, VÄLJENDAB TEESKLUST või kahtlust (Alvre 1967:17).

Passiivis I partitsiibi translatiiviga väljendatakse kavatsitavaid või teoksile tulevat tegu. Passiivi I partitsiibi inessiiviga väljendatakse tegevuse võimalikkust või seisukorda, milles keegi või miski on.

Mineviku partitsiipide (-nud, -tud) abil väljendatakse koos olema verbiga eesti keeles perfekti ja pluskvamperfekti ning eitavas kõnes lisaks imperfekti. Ühtlasi on nud- ja tud- partitsiibid kasutusel atribuudina, kusjuures tavaliselt nad ei käändu (Valgma, Remmel 1968:122).

Soome keeles on II partitsiibi tunnuseks aktiivis -nut, -nyt, mis käänamisel muutub mitmuses nee-ks (Alvre 1969:14).

Passiivis II partitsiip (-tu, -ty või -ttu, -tty) vastab eesti keele tud-kesksõnale. Erinevalt eesti keelest soome keele mineviku partitsiibid käänduvad.

2.1. V - P A R T I T S I I B I T Õ L K E V A S T E D

S O O M E K E E L E S

Vaadeldud tekstides esines eesti keeles peamiselt isikulises tegumoes oleviku partitsiip, tav-kesksõna esines vaid 12 korral.

V-partitsiipi kasutati peaaegu kõikjal atribuudina s.t.

adjektiivi tähenduses. Tihti näitas vormi seost verbiga vaid

tunnus -v, tähendus oli kaugenenud. Üksikutel juhtudel kasutati

v-partitsiipi ka predikatiivina.

2.1.1. I PARTITSIIIP TÕLKEVASTENA

Peaaegu alati kasutati tõlkes aktiivi I partitsiipi.

Enamasti tõlgiti samatähendusliku vormiga, tõlge oli väga täpne.

Tudisevad vanamehed, kes... (J.K.85).

Tutisevat vanhat miehet, jotka... (74).

Ella naeratab talle oma pimestavat naeratust (J.K.38).

Ella hymyilee hänelle häikäisevää hymyään (34).

... risti läbi maja ulatus köök... (R.S.280).

... poikittain läpi talon ulottuva keittiö... (207).

Tavaliselt säilis tõlkes sama kääne, mis originaaliski. Vahel kasutati siiski ka teist käännet (sõltuvalt partitsiibiga seotud sõna käändest).

... ja vaatan hÄRRÄ Gerneti /.../ hapukalt naeratavasse näkku (J.K.104).

... ja näen herra Gernetin /.../ happamasti hymyilevät kasvot (30).

Kõige meie /.../ kahtlustava egoismi /.../ kiuste (J.K.19).

Kaikesta meidän /.../ repivästä itsekkyydestä huolimatta (18).

Mõnel üksikul juhul esines ka mitme päris täpset tõlget.

Vabandus oli /.../ lihtsameelseid eeldav (R.S.300).

Veruke oli /.../ vain yksikertaisiin tehoava (231).

... visatakse karistav pilk mehele (R.S.286).

... mieheen heitetään moittiva katse (214).

Ühel korral liitunud gi-liide tõlgiti vastava soomekeelse partikliga.

... pinnas, kohati hõljuv või vajuvgi (R.S.277).

... maanpinta, paikoin vellova tai upottavakin (203).

Ühel juhul lisati partitsiibile possessiivsufiks (eestikeelses lauses olnud tegijamääruse tõttu).

Pärnaka kobavale päritolupüüdele /.../ vastati... (R.S.295).

Pärnulaisen tunnustelevaan kyselyyritykseen /.../ vastattiin (225).

Mõnel korral kasutati tõlke täpsustamiseks ühendit adjektiiv + partitsiip.

... meenutasin helendavat särgiselga... (R.S.300).

... muistelin vaaleana pilkottavaa paidanselkämystä... (203).

... pisikesed õhetavad tüdrukud... (J.K.86).

... pikkuruiset hehkuvaposkiset tytöt... (74).

Paar korda tuli tõlkes ette kahe sõna liitmist üheks (ühe adjektiivi moodustamist), kusjuures ühe komponendina säilis v-partitsiip

... kiiskavate silmadega kahvatud naised... (J.K.36).

... kiiltäväsilmäiset kalvakat naiset ... (302).

Esines ka ainult ühe sõnaga tõlkimist (V- partitsiip ma- infiniitiivi ja v- partitsiibi asemel).

Selle tüve vastu loin näinud najatama jäävat noorikut...

(R.S.297).

Olin nähnyt nuoren naisen nojattuvan sen runkoa vasten...
(227).

...väliselt rahule manitsevaid /.../pilkusid(J.K.13).

...ulkosesti rauhoitavia /.../ katseita (13).

Predikaadina esines V- partitsiip väga harva. Mõnel korral tõl-
giti see samuti I partitsiibiga samas positsioonis.

...solvav on inimesega koos minna...(R.S.298).

...loukkaava on kulkea ihmisen rinnalla...(228).

...masendus oli /.../ halvav (J.K.57).

... masennukseni /.../ oli lamaannuttava (49).

Ühel korral ~~oli~~ y- partitsiip substantiivses tähenduses ja tõl-
giti vastavalt.

...et vähemalt elavatele toimunust sõna viia (R.S.298).

...viedäkseen eläville edes tiedon tapahtumista (229).

2.1.2. TEINE SÕNALIIK TÕLKEVASTENA

Ulatuslikult kasutati tõlkes adjektiiv, vaid ühel korral
adverbi.

2.1.2.1. TÕLGITUD ADJEKTIIVI ABIL

Kuna y- partitsiip on lauses peamiselt adjektiivses tähen-
duses, siis on ootuspärane, et omadussõnaga tõlkimine oli sage-
duselt teisel kohal. Tõlgiti nii verbiga samatüveliste kui ka eri-
tüveliste adjektiividega.

...proua on nõnda salliv ...(J.K.48).

?.. rouvansa on niin suvaitsevainen...(42).

... mustavate pappkatustega majad...(J.K.81).

...mökkit, joissa mustat pahvikatot...(70).

...Teie plahvatavat temperamenti arvesse võttes (J.K.34).

... ootaen huomioon kiihkeän temperamentinne (30).

... haigutab /.../ lillatava helgiga raba ...(R.S.276).

...avautuu/... sinipunervana läikähtivä suo...(203).

Esines ka sõnade liitmist üheks adjektiiviks.

... äraootavalt prunti minev suu... (J.K.24).

... odottavan mutruinen suu...(22).

... kahiseva häälega kirikuteener ... (J.K.56).

.....karhea^Aäninen suntio... (49).

2.1.2.2. TÕLGITUD ADVERBI ABIL

Adverbi kasutati ühel korral selliselt, et lause ülesehitust muudeti. v- partitsiibi tähendus kanti üle adverbile (samatüvelisena).

See on vabastava lihtsusega antud vastus (J.K.102).

Vastaus tulee vapautuneesti (88).

2.1.3. VERBI KÄANDELISED VORMID TÕLKEVASTENA

Üksikutel juhtudel tõlgiti v- partitsiip soome keelde infinitiivide käändevormidega. Kasutati II infinitiivi inessiivi.

...meie südamed põksuvad meie pigistavates kätes(J.K.62).

... sydämemme tykkovät puristaessamme toisiamme kädestä (53).

Soome keeles on siin kasutatud lauselühendiga konstruktsiooni.

Ühel korral tõlgiti v- partitsiip IV infinitiiviga/

...tõestab s^Usteemis leiduvaid võimalusi (J.K.29).

... todistaa järjestelmän tarjoamista mahdollisuuksia(27).

Ühel korral kasutati passiivi I partitsiipi.

... on siis küll austust vääriv (R.S.286).

... on siinä tapauksessa todella kunnioitettava (214).

Antud näites on eestikeelne kahe sõna ühend tõlgitud ühe soomekeelse vormiga.

Ühel korral kasutati tõlkes aktiivi II partitsiipi.

... tal jäid nägemata meie irvele kiskuvad nädd ...(R.S.300).

... hänellä jäivät näkemättä meidän irvistyksen vääntyneet kasvomme(231).

Siin oleks võinud tõlkija täpsuse mõttes kasutada siiski I partitsiipi.

2.1.4. VERBI PÖÖRDELISED VORMID TÕLKEVASTENA

Verbi pöördelisi vorme kasutati v- partitsiibi vastena väga harva.

Predikatiivi funktsioonis vorm asendati öeldisega.

Sest see on neile kõigile ja nende kõigi läbi minule solvav (J.K.31).

Se kun loukkaa heitä kaikkia ja heidän kauttansa minua (28).
Atribuudi ülesandes partitsiip tõlgiti verbi pöördelise vormiga kasutades kõrvallauset(niin että abil).

;... mina ajavat enesest kõigi sakslaste vastu haisvat intolerantsi välja (J.K.14).

...minä kuulemma syydän itsestäni kaiken suvaitsemattomuuden saksalaisia vastaan niin että okiein löyhkää (14).

2.1.5. V- PARTITSIIBI TÕLKIMATA JÄTMIENE

Paaril korral jäeti v- partitsiibis olnud vorm soome keelde samatähendusliku sõnaga tõlkimata.

...sõitis Pihkva vaksalis vahtivatest nuhkidest /.../
mööda ... (J.K.78).

...ja matkusti /.../ ohi Pihkovan aseman saksalaiskyttien... (67).

Ta vaatab mind imestusest suurenevate silmadega (J.K.102).

Hän katsoo minua ihmeissään (88).

Samuti väga vähe esines koos vormi ärajätmisega lausestruktuuri muutmist.

Ja et sellel on minu jaoks mingi pimestav tõmbejõud (J.K.15).

Ja minun oli vääpäämättä tehtävä niin (15).

v- partitsiibi puhul ilmnes püüd tõlkida vormiliselt võimalikult täpselt. Peale soome keele vastava partitsiibi kasutati teistest rohkem vaid adjektiivi, mis on ka loomulik, sest piiri v- partitsiibi ja kindlaks kujunenud tähendusega adjektiivi vahel on raske teha. Antud töös on lähtutud kõigist vormiliselt v- partitsiipide hulka kuuluvaist sõnadest.

2.2. T A V - P A R T I T S I I B I T Õ L K E V A S T E D S O O M E K E E L E S

2.2.1. PASSIIVI I PARTITSIIIP TÕLKEVASTENA

Tav- kesksõna esines eestikeelses tekstis väga vähe (ainult 12 korda). Neist 7-1 juhul tõlgiti vorm soome keelde samatunnuselise vastega (s, o, passiivi I partitsiibiga).

Teine läks arvatavasse augukohta (R.S.296).

Toinen upposi oletettavaan syvänteeseen (227).

...vaevalt andeks antavat pattu ... (J.K.56).

...tuskin anteeksi annettava synti ... (49).

...siis ütleb ta /.../ pekstavale ... (J.K.50).

... silloin hän /.../ sanoo piestäväälle ... (44).

Viimases näites esines partitsiip substantiivi tähenduses, ülejäänud juhtudel oli adjektiivi tähenduses ja täitis lauses atribuudi funktsiooni.

2.2.2. AKTIIVI I PARTITSIIIP TÕLKEVASTENA

Aktiivi I partitsiipi kasutati tav- kesksõna vastena ainult ühel korral.

Pealegi naiste liinis pärandatav ... (R.S.286).

Ja vieläpä naisten kautta periytyvä ... (214).

2.2.3. PASSIIVI II PARTITSIIPI TÕLKEVASTENA

Samuti vaid ühel korral kasutati Ipartitsiibi asemel II partitsiipi.

Ikka seesama, mitmes kubermangus kahekordselt tagaotsitav poiss (J.K.77).

Se monessa kuvernöörikunnassa kahteen kertaan peräänkuulutettu poika (67).

Vormi muutuse on siin tinginud tähenduselt erineva sõna kasutamine.

2.2.4. TEINE SÕNALIIK TÕLKEVASTENA

Kahel korral tõlgiti vorm soome keelde adverbiga. See toimus ühe ja sama sõna puhul (nähtav), mis esines viisimääruslikus väljendis.

... silmaga nähtaval moel meie keskel viibid (J.K.86).

...silmin havaittavasti meidän keskellämmme olet (75).

Ühel korral kasutati atribuudi funktsioonis tav- partitsiibi asemel adjektiivivi.

Navesti ei ole enam ammu laevatatav jõgi ;;; (R.S.303).

Navesti ei ole enää aikoihin ollut purjehduskelpoinen joki... (234).

tav- partitsiipi esines eestikeelses tekstis väga vähe ja nende näidete põhjal ei ole võimalikuksuuremaid üldistusi teha. Soome keele samatunnuselise vormi kõrval kasutati üksikutel juhtudel veel teisigi partitsiipe, adverbivi ja adjektiivivi.

2.3. NUD PARTITSIIPI TÕLKEVASTED SOOME KEELDES

Uuritud tekstides esines nud- partitsiip peamiselt verbi liitvormides, kasutamist atribuudina oli tunduvalt vähem. Järg-

nevalt on neid vaadeldud eraldi peatükkides.

2.3.1. VERBI LIITVORMIDES ESINENUD NUD- PARTITSIIPI TÕLKEVASTED

2.3.1.1. AKTIIVI II PARTITSIIPI TÕLKEVASTENA

Järgnevalt on näited rühmitatud vastavalt ajale, milles nud- vorm esines. Kõige sagedamini viijendati sellega perfekti.

Ma olen juba jõudnud mõelda (J.K.105).

Olen jopa ehtinut ajatella (91).

Kes on näinud, mis ... (R.S.287).

Se joka on nähnyt mitä ,,, (215).

..... see oleks võinud tähelepanu äratada ... (J.K.64).

... koska se olisi voinut herättää epäilyä ,,, (56).

Vähem esines perfekti eitavas kõnes.

Seiemaani pole omainimest löönd (J.K.24).

Ei tuo tähän mennessä ole omia lyönyt (23).

Kui härrased poleks mind selleks provotseerinud... (J.K.31).

...elleivät herraseni olisi minua siihen provosoineet (28).

nud- partitsiip on liitverbi koostises ka pluskvamperfekti moodustamisel.

Ja mis oli Karell keisrile vastanud (J.K.103)?

Ja mitä oli Karell keisarille vastanut (89)?

...olime /.../kõik valmistunud üheks ja samaks ... (R.S.298).

...olimme /.../kaikki valmistautuneet yhteen ja samaan ... (229).

Enneminevikku eitavas kõnes esines neljal korral, kahel juhul neist tõlgiti vormiliselt täpselt.

...nad polnud kumbki silma kinni saanud... (R.S.302).

...eeteivät he kumpikaan olleet saaneet nukuttua ... (233).

Ülejäänud kahes lauses säilis küll nut- vorm, kuid ajavormi oli muudetud (perfekti asemel imperfekt).

...ja Kassaris polnud peksmisi ega nuhtlemisi toimunud (J.K.30)

...eikä Kassarissa tapahtunut pieksemmistä eikä ronkaise-
mista (27).

Viimases näites on abiverbi olema nud- vorm tõlkimata jäänud.

Eesti keeles esines nud- partitsiip lauses predikaadina
ka ilma abiverbita olema. Üksikutel juhtudel see ka niimoodi
tõlgiti.

Ja hiljuti /.../ tagasi tulnud (J.K.20).

Ja hiljattain palannut...(19).

Kuidas tulnud /.../- sellest ei räägitud(R.S.285-286).

Miten tullut /.../- siit ei ollut puhetta (214).

Valdavalt tõlgiti sellised laused siiski olla verb abil, millis-
es ajas, see sõltus lause sisust, kontekstist.

Nõnda jäänud põld naiste asjaks (R.S.296).

Niin ovat pellot /.../ jääneet /.../naisten asiaksi (215).

Need juhatanud (R.S.286).

Nämä olivat ohjanneet heille (214).

Ajavormina tõlgiti ka eesti keele nud- lauselühend.

Jõudnud sellise mõttekäiguni, raputas mind ...(R.S.290).

Kun olimme päätyneet näihin ajatuksiin, minua /.../ puis-
tatti ...(219).

Sageli tõlgiti lause nii, et kasutati eestikeelsest erinevat
ajavormi (peamiselt perfekti asemel pluskvamperfekti).

...keda ma eluilmas olen näinud (J.K.38).

... mitä elämässäni olin nähnyt (34).

Või siis noorrahvas on läinud (R.S.303)!

Vai oli nuoripari lähtenyt (34)!

Üksikutel juhtudel tõlgiti jaatavas kõnes lause eitavasse kõnesse.

... mitte Kristuse, vaid kurjategija olen altarile maali-
nud (J.K.89).

... että en ole maalannut heille Kristusta vaan pahanteki-

jän (77).

Eestikeelse lause negatiivsust näitab adverb mitte.

Sageli kasutati tekstides imperfekti eitavas kõnes, mille väljendamisel tarvitatakse nii eesti kui soome keeles samuti nud- partitsiipi.

Mina ei küsinud, kas ... (J.K.23).

En kysynyt, oliko ... (21).

Kuid ei pidanud vääriliseks ... (R.S.285).

Mutta en pitänyt /.../ arvoisena ... (213)/

...keegi meist ei mäletanud täpselt ... (R.S.276).

...kukaan meistä ei tarkalleen muistanut ... (202).

nud- partitsiibi lõpus esinenud gi-, ki- liide tõlgiti tavaliselt soome keelde vastava liitega (-kin, -kaan, -kään).

...nagu poleks seda olnudki (J.K.36).

... kun sitä ei olisi ollutkaan (32).

... justkui poleks ma näinudki ... (J.K.23).

...kun en olisi /.../ nähnytkään (22).

Üksikutel juhtudel jäeti gi-, ki- liide tõlkimata, ei kasutatud ka rõhumäärsõna abi.

Täit üksmeelt hoiaku suhtes me ei saavutanudki (R.S.284).

Emme saavutaneet täuttä yksimielisyyttä asenteemme suhteen (211).

Paaril korral tõlgiti eesti keele rõhumäärsõna soome keelde partitsiibi lõppu lisatud partikliga.

... see polnud ju Karell... (J.K.20).

...eihän se ollutkaan Karell... (19).

... eks olnud mina siis ise niisamasugune ... (J.K.63).

...enko ollutkin samanlainen ... (54).

Esimeses näites kasutati lisaks veel rõhuliidet -hän.

Toodud näidetes oli tõlkes kasutatud originaaliga samatähendus-

likku sõna, kuid mõnikord esines ka mõtte edasiandmist erineva tähendusega sõnaga.

... kui ma /.../ koguni Pariisi üle-maailma-väljanäitusel
ära olin käinud (J.K.21).

... kun /.../ olin katsonut jopa Pariisin maailmannäytte-
lyn läpi (19).

Mille tema on iseenese mureks mõtnud (J.K.39).

Jonka hän on ottanut omaksi huolekseen (35).

Sageli tõlgiti eesti keeles esinenud ühend- või väljendverb
(ka lõdvalt seotud verbi ja substantiivi või adjektiivi ühend)
soome keelde ühe sõnaga (verbiga). Tähendus võis jääda samaks
võis saada teise varjundi.

...kes on Peterburist kohale tulnud (J.K.98).

...joka on saapunut Pietarista (85).

Karell on üleeile tagasi astunud (J.K.102).

Karell on toissa päivänä eronnut (88).

...oli /.../ peksmine just seal aset leidnud (J.K.21).

...oli /.../ ruoskiminen tapahtunut juuri siinä kohdassa (20).

Sest ilmsesti ei ole Teie vaevaks võtnud ... (J.K.91).

Ilmeistä on, että Te ette ole vaivautunut ... (79).

Kui me /.../ juttu olime puhunud ... (J.K.23).

Kun olimme /.../ puhellut ... (23).

...sokid ei muutnud teda sugugi masajaks (J.K.9).

... villasukat eivät ollenkaan rumentaneet hähtä (17).

Vaid üksikutel juhtudel oli ühendverb tõlgitud ka soome keelde
verbi ja adverbi ühendina.

...ja jälle välja võtnud ... (J.K.8).

...ja taas ottanut ulos ... (10).

Ma olin seda kutsarit otsemaid tähele pannud ... (J.K.30).

Olin pannut kuskin heti merkille ... (28).

Mõnikord jäeti tõlkes nud- vormis olnud sõna tähendus vahendama, kuid vorm ise säilis lauses mõnes teises sõnas (tavaliselt jäeti tõlkimata modaalverb).

Ja miks ei pidanud nemad mind kutsuma (J.K.20)?

Ja mikseivät he olisi kutsunut minua (19)?

...et tema väsitavuse aimdus on saanud mu meelteni küündida (J.K.62).

...koska aavistus tuosta rasittavuudesta on ulottunut aisteihini (54).

Esines ka vastupidist juhtu, kus nud- partitsiip tõlgiti kahe sõna abil (nud- partitsiip + I või II infinitiiv). Eestikeelse nud- vormis olnud sõna tähendus anti edasi infinitiiviga.

... et ma ei püsinud enam ... (J.K.90).

...etten malttanut pysyä enää ... (78).

...kuidas tal elus vedanud on (J.K.82).

.....kuinka häntä elämässä on sattunut onnistamaan ... (71).

Üksikutel juhtudel kasutati tõlkes nut- partitsiipi koos substantiiviga.

Ja mina olin /.../ nälginud ... (J.K.15).

Ja minä olin /.../ nähtyt nälkää ... (15).

... ma olin Merikylasse sõitnud ... (J.K.35).

... olin /.../ ollut matkalla /.../ Merikylässä ... (31).

Tõlkes esines ka nut-, nyt- partitsiibi käändevorme, peamiselt genitiivi. Seda kasutati soome keele eripära tõttu kaudse kõneviisi edasiandmiseks ja ka sihitislikes lauselühendites.

...kes ta kunagi olevat olnud ... (J.K.45).

... joka hän joskus kuuluu olleen ... (39).

...tema võistlemised olevat nüüd koguni rängaks läinud ... (J.K.10).

...ja kertoi kamppailunsa käyneen nyt kovin vaikeaksi ... (11).

... inimene tõesti mõelda võis, et temal/.../ midagi korda on lâinud (J.K.5).

...ihminen tosiaan luulee saaneensa /.../ jotakin aikaan(7).

... et ta teda oleks tallanud ... (J.K.51).

...hânen polkeneen tämän päälle ... (45).

Esimestes näidetes oli kaudse kõne vahendamiseks kasutatud verbe kuulua ja kertoa.

Kahel korral kasutati tõlkes essiivi ja ühel korral partiitiivi.

... olles justkui täiesti unustanud võõrad (R.S.300).

... ikään kuin täysin vieraat unohtaneena (231).

Vaevalt siin võidakse võõrastest nii tüdinud olla (R.S.278).

Tuskin täällä voidaan olla niin kyllästyneitä vieraisiin(205)

2.3.1.2. PASSIIVI II PARTITSIIP TÕLKEVASTENA

Passiivi II partitsiipi kasutati eesti keele nud- lause- lühendi vastena.

Viimaks, ilmselt mingile kindlale otsusele jõudnud, tuli... (R.S.295).

Viimein, ilmeisti päädettyään johonkin vakaaseen tulokseen, hän palasi ... (225).

Kuid sõjamees, pilgu ringi visanud, ei saanud ... (R.S.296).

Mutta vilkaistuaan ympärilleen sotamies ei vionut ... (226).

II partitsiipi kasutati mõnikord ka teistel juhtudel.

...väärikus oli justkui otsa saanud (R.S.298).

... arvokkuutensa oli kuin poispyyhkäisty (228).

Kolhoosi pole veel tekkinud (R.S.282)?

Eikö kolhoosia ole vielä muodostettu (210)?

Kõik passiivi II partitsiibiga tõlkimise juhud esinesid R.Sirge jutustuse tõlkes.

2.3.1.3. III INFINITIIV TÕLKEVASTENA

2.3.1.3. III INTINITIIV TÕLKEVASTENA

III infinitiivi käändevorme kasutati vaid üksikutel juhtudel. Enam esines tõlkes inessiivi.

Mina ei ole ennast sinna upitanud (J.K.62).

En ole ollut itseäni sinne nostamassa (54).

...mis ta on kas just käsile võtnud... (J.K.42).

...joita hän on juuri panemassa alulle ... (37).

Ühel korral kasutati abessiivi ja kahel korral III infinitiivi lõputa vormi ehk agentpartitsiipi.

...ilma et ma seda ära oleks tundnud (J.K.9).

... tunnistamatta siit (10).

... nagu mina teada olen saanud... (J.K.33).

...saamani tiedon mukaan ... (30).

2.3.1.4. VERBI PÖÖRDELISED VORMID TÕLKEVASTENA

Verbi pöördelistest vormidest kasutati rohkem imperfekti.

Keiser on käskinud tal /.../ aborti teha (J.K.103).

Keisari käski hänen tehdä abortin (88).

...ta ei lasknud mul ju siis ka peaaegu rääkida (J.K.96).

...silloinkin hän melkein esti puhumasta (83).

Viimases näites on ühtlasi eitavas kõnes lause tõlgitud jaatava kõnega.

Ühel korral põhjustas pöördelise vormiga tõlkimise lauses subjekti vahetumine.

Kas sellesama ränga tunnetuse all ei äganud endamisi ka need... (R.S.298).

Ehkä sama ankara tuntemus painoi myös noita ...(228).

Paaril korral kasutati tõlkimisel passiivi imperfekti.

...teistega juhtunud see hiljem (R.S.291).

... muut poltettiin myöhemmin (220).

Viimases lauses on võrreldes originaaliga tõlget konkretiseeri-

tud.

Ühel korral tõlgiti nud- vorm aktiivi preesensiga.

Ammu see ära ei olnud, kui ... (R.S.289).

Ei siit kauaakaan ole, kun ... (218).

Ajavormi vahetuse tingis lausestruktuuri muutus.

2.3.1.5. ADVERB TÕLKEVASTENA

Adverbi kasutati kahel korral. Nii tõlgiti eestikeelne vorm sündinud soome keelse sõna syntyisin 'päritolult' abil.

... proua Mimmi on oma Eduardi kaugelt sugulane ja sündi-
nud von Stackelberg (J.K.48).

...rouva Mimmi on Eduardinsa kaukainen sukulainen ja syn-
tyisin von Stackelberg (42).

Ja proua Catharina (sündinud Birgien) ... (J.K.20).

Ja rouva Catharina (syntyisin Birgien) ... (19).

2.3.1.6. NUD- PARTITSIIBI TÕLKIMATA JÄTMINE

Üksikutel juhtudel jäeti nud- vorm tõlkimata nii, et lause ülesehitust ei muudetud.

Aga julgesti kolm tuhat on tulnud (J.K.85).

Mutta ainakin kolme tuhatta ihmistä (74).

Igakord olen ma võtnud seda isemoodi (J.K.51).

Ja joka kerta eri tavoin (45).

Esimeses näites on soome keeles lisatud täpsustuseks sõna ihmistä.

Sagedamini oli tõlkes lausestruktuuri muudetud ja ühes sellega jäi nud- partitsiip tõlkimata.

...ega me veel ära pole sõitnud (R.S.285).

...vielä on aikaa (213).

Seda toredust ei saanud tühja lasta (R.S.275).

Tämä hauskuus piti käyttää tarkoin hyväkseen (201).

Verbi liitvormides on täheldatav nud- partitsiibi tõlkimine valdavalt soome keele aktiivi II partitsiibiga. Tõlgiti ka

tähenduslikult adekvaatselt. Kui siiski anti nud- kesksõna tähendus edasi mõne teise sõna kaudu, säilis ikkagi enamasti lauses partitsiibi vorm.

2.3.2. ADJEKTIIVI TÄHENDUSES ESINENUD NUD- PARTITSIIBI TÕLKE- VASTED

2.3.2.1. AKTIIVI II PARTITSIIP TÕLKEVASTENA

Tavaliselt kasutati tõlkimisel soome keele samatunnuselist vastet (nut-, nyt- partitsiipi).

...ja päev otsa haudunud vihm kohiseb maha (J.K.17).

... ja päiväkauden hautunut sade kohisee maha (16).

See täidlane, päevitunud nägu ... (J.K.24).

Pyylevät, päivettyneet kasvot ... (22).

Iga habetunud männijäss ... (R.S.276).

Jokainen haavoittunut männynkäppürä ... (203).

Paaril korral on partitsiibi vorm soome keeles liitunud sõnaga, mille täiendiks ta on ja nii on moodustunud adjektiiv.

Väsinud vaatega mees ... (R.S.292).

Väsinytkatseinen mies ... (222).

Soome keeles II partitsiip käändub, s.t. ühildub oma põhisõnaga. Seetõttu on tõlkes sageli kasutatud II partitsiibi käändevorme. Rohkem tõlgiti genitiivi ja partitiivi, vähem illatiivi ja inessiiviga, vaid ühel korral kasutati elatiivi ja adessiivi.

Ma võtsin /.../ kortsunud kirja ... (J.K.5⁹).

Otin /.../ rypistyneen kirjeen ... (51).

... uhkus selle minu kõrgele lennanud poja pärast (J.K.66).

... ylpeyteni korkealle kohoneen poikani takia (57).

... võtsin kursi mööda rohtunuid roopaid ... (R.S.277).

... suunnustin ruohottuneita uria myöten ... (203).

Mööduslme rägasse kasvanud ahervarest (R.S.294).

Ohitimme põheitynyttä tulisijanrauniota (224).

Tema ümmargusse halliks muutunud näkku ... (J.K.46).

Hänen pyöreisiin, harmaantuneisiin kasvohinsa... (40-41).

...hüüdma harjunud häälel ... (J.K.87).

...huutamaan harjaantunella äänellä ... (75).

Eesti keeles olnud nud- partitsiibi ja substantiivi või adjektiivi ühendid tõlgiti valdavalt ühe sõnaga (partitsiibiga).

Tähendus anti seejuures edasi täpselt.

... korjasin vaevalt märjaks saanud kahvad ojust ... (R.S.297).

Nostin purosta tuskin kastuneet haavit ... (222).

...on samblasse kasvanud kivikatuste all ... (J.K.81).

... ovat sammaloituneiden kivikattojensa alla ... (70).

... näed, missugused me oleme, vaevas vanaks saanud ...
(R.S.276-277).

...katso, täälläisiä me olemme, vaivaissa vanhentuneita ...
(203).

2.3.2.2. ADJEKTIIV TÕLKEVASTENA

Kuna nud- partitsiip esines adjektiivses tähenduses, siis oleks võinud oletada omadussõna sagedat kasutamist, kuid vorm oli tõlgitud väga täpselt ja adjektiivi esines vaid mõnel üksikul korral.

Vägisi kippus siin surnud talumeeste /.../ keskel... (R.S.295).

Väen väkisinkin täällä autioitten talonperustusten /.../
keskellä pyrki... (224).

... sisselangenud palgega rauk ... (J.K.65).

... kuoppakasvoinen ukko ... (56).

... need on kui üksijäänud /.../ inimesed ... (R.S.277).

...ne ovat kuin yksinäisiä /.../ ihmisiä ... (203).

2.3.2.3. IV INFINITIIV TÕLKEVASTENA

Ühel korral kasutati IV infinitiivi partitiivi vormi.

... et Teie oma Eesti rahvale osaks saanud ülekohtute seas...

(J.K.91).

...että /.../ Viron kansan osakseen saamista kohtuuttomuuk-
sissa olette ...(78).

Vormi on kasutatud substantiivses tähenduses.

2.3.2.4. NUD- PARTITSIIBI TÕLKIMATA JÄTMINE

Tõlkimata jäeti nud- vorm vaid kahel korral, lause gramma-
tiline struktuur ei muutunud.

Kas mitte need sõnad ei pidanud Teie üliväga kordaläinud
altaripildi epigraafiks olema (J.K.51)?

Eikös niiden sanojen pitänyt tulla teidän y~~l~~isuuren alttari-
taulunne otsikoksi (45)?

... mehed nagu /.../ Gebhardti piltidelt tulnud (J.K.66).

...miehet kuin /.../ Gebhardtin kuvista (57).

Esimeses näites on sõnad üliväga kordaläinud tõlgitud ebatäpselt
(vaste ylisuuren).

Adjektiivi tähenduses nud- partitsiip tõlgiti enamasti
vormiliselt väga täpselt. Erinevalt eesti keelest ühildub soo-
me keeles partitsiip oma põhisõnaga ja seetõttu esines tõlkes
palju nut-, nyt- partitsiibi käändevorme.

2.4. TUD - PARTITSIIBI TÕLKEVASTED SOOMEKEELES

Uuritud tekstides esines tud- partitsiipi enam-vähem võrd-
ses sageduses nii verbi kui adjektiivi tähenduses (s.o. predi-
kaadi osana ja atribuudina).

2.4.1. VERBI LIITVORMIS ESINENUD TUD- PARTITSIIBI TÕLKEVASTED

2.4.1.1. PASSIIVI II PARTITSIIPI TÕLKEVASTENA

Rohkem kui pooltel juhtudel tõlgiti tud- partitsiip soome keelde samatunnuselise vormiga, peaaegu võrdselt nii jaatavas kui eitavas kõnes.

Tavaliselt tõlgiti vorm samatähendusliku tüvega.

Lennukeid on raba kohal nähtud enne ... (R.S.290).

Lentokoneita on nähty suon päällä ennenkin ... (219).

Mulle oli räägitud ... (J.K.21).

Minulle oli puhuttu ... (19);

Vastu ei vaieldud (R.S.295).

Vastaan ei väitelty (225).

Tõlkes kasutati peamiselt sama ajavormi, mis originaaliski.

Üksikud partitsiibile liitunud gi-, ki- liited tõlgiti vastava soomekeelse partikliga.

Ja küllap lööks oleks antudki ... (R.S.299).

Ja kyllä isku olisi annettukin ... (218).

... kas meid mitte selleks ei kamandatudki kambrisse (R.S. 290)?

... eiköhän meitä juuri siitä syystä komennettu kamariin (219)?

Eesti keeles esinenud ühendverbid tõlgiti valdavalt samatähendusliku lihtverbiga.

...et eluaset pole maha jäetud (R.S.278).

... ettei asumusta ole hyljätty (204-205).

...tuhat rubla kokku oli saadud (J.K.55).

...oli kerättynä tuhatkunta ruplaa... (48).

... on /.../ ruum /.../ valmis seatud (R.S.281).

... on /.../ tila kuin sivottu ... (208).

Üksikutel juhtudel tõlgiti ühend tud- partitsiip + adverb soome

keelde samade vormide abil.

Tellingud on ära koristatud (J.K.84).

Tellingit on korjattu pois (73).

... maalimiskraam on välja viidud (J.K.84).

... Maalausvälineet on viety ulos (73).

Paaril korral kasutati tõlkes partitsiibi käändevorme - partiitiivi ja essiivi.

... kõik olid kui värskelt pestud ... (R.S.292).

... kaikki oli kuin vastapestyä ... (221).

...aga neil pildi jaoks alla tuhande rubla kokku oli saadud (J.K.55).

... ja heillä oli kerättynä tuhatkunta ruplaa kuvaa varten (48).

... mis kõik oli nähtud (R.S.288).

... mitä kaikkea sitä onkaan tullut nähtyä (217).

Esimeses näites on nud- partitsiip võrdlusmääruseks. Viimases näites oli nud- vormi vastena kasutatud ühendit aktiivi II partitsiip + passiivi II partitsiip (partitiivis).

Bestikeelses tekstis esinenud ajavormid, mille puhul oli ära jäetud abiverb olema, tõlgiti soome keelde nii verbi olla abil kui ka ilma selleta.

Viimane lahing löödud /.../ alles kevadtalvel (R.S.291).

Viimainen taistelu /.../ oli käyty vasta kevättalvesta (220).

Ära tehtud (R.S.284).

Noiduttu (212).

Üksikud kaudse kõneviisi perfektis olnud laused tõlgiti soome keele eripära tõttu kindlasse kõneviisi, kasutades nii perfekt kui ka pluskvamperfekti.

Lapsedki olevat kuhugi ära viidud (R.S.294).

Lapsetkin oli viety jonnekin (224).

Vanasti olevat siin kandis väga kardetud ... (R.S.284).

Näillä mail on ennen muinoin kovastikin pelätty ... (212).

2.4.1.2. AKTIIVI II PARTITSIIP TÕLKEVASTENA

nut-, nyt- partitsiipi kasutati passiivi kesksõna asemel küllalt sageli.

...ma pole mitte nõnda löödud ... (J.K.41).

..... etten ole niin masentunut kuin ... (36).

Ma olin /.../ Nadjast /.../ sisse võetud ... (J.K.13).

Olin /.../ ihastunut /.../ Nadjaan ... (13).

Vormi vahetuse on tinginud see, et pole kasutatud täpset, sõna-sõnalist tõlget. Lausete mõte on siiski adekvaatselt edasi antud.

Aktiivi II partitsiipi kasutati ka seetõttu, et tõlkimisel vahetus lause subjekt.

...tema on mul ju ometigi tulega tehtud (J.K.83).

... hänet olen kuitenkin tehnyt tulella (72),

Üksikutel juhtudel kasutati tõlkes nut- partitsiibi ja substantiivi ühendit.

...sellest ei räägitud (R.S.286).

... siit ei ollut puhetta (213-214).

Ma olen siin kõik need päevad eksponeeritud ... (J.K.6).

Olen kaikki nämä päivät ollut tässä /.../ näyteillä (8).

Eesti keeles olnud partitsiibi tähendust kannab neil juhtudel substantiiv.

2.4.1.3. VERBI PÖÖRDELINE VORM TÕLKEVASTENA

Mõnda teist pöördelist vormi (peale nende, mille osaks on tu- partitsiip) esines tõlkes vähe, kasutati nii aktiivi kui passiivi.

Pihkva raudteed olid sakslastel valve alla võetud (J.K.77).

Pihkovan rautateitä valvoivat saksalaiset (67).

...olgu tema auks õeldud ... (J.K.16).

...se hänen kunniakseen sanottakoon (15).

Kui ta oleks tubliduse ja headuse poolest tuntud (J.K.58).

Jos hänet tunnettaisiin rehtiytensä ja hyvyytensä takia(50).

Esimeses näites on ühtlasi lause subjekt vahetunud.

Verbi pöördeliste vormidega tõlkimisel on suuremal või vähemal määral muudetud ka lause grammatilist struktuuri.

...kelle peale minu lootused kõige enam pandud on (J.K.66).

... johon minä eniten luotan (57).

2.4.1.4. INFINITIIVID TÕLKEVASTENA

Üksikutel juhtudel tõlgiti tud- partitsiip soome keelde I infinitiivi abil, mille tingis tõlkes kasutatud öeldis.

Kuigi see kõik võib-ollaka nendega seotud on ... (J.K.74).

Vaikka tämä kaikki saattaa liittyä heihin ... (64).

... et ma vaat et poleks sellest vähem solvatud (J.K.31).

... että se taitaisi loukata minua ... (28).

Paaril korral kasutati ka III infinitiivi lõputa vormi ehk agent-partitsiipi.

Võib-olla on minu avameelsus teatud määral tõesti enese-armastusest tingitud (J.K.34).

Ehkä avomielisyyteni tietyssä määrin tosiaan on itserakkauden aiheuttamaa (30).

2.4.1.5. TEINE SÕNALIIK TÕLKEVASTENA

2.4.1.5.1. Tõlgitud substantiivi abil

Teistest sõnaliikidest kasutatigi peamiselt substantiivi.

Hädas oli ta sunnitud ... (J.K.14).

Hädissään hänen oli pakko ... (14).

... mis tal üle pahema käsivarre on heidetud... (J.K.51).

... jonka hänellä on vasemman käsivarren peittona ... (45).

Nii ammu polnud mulle selle all kirjutatud (J.K.9).

Niin kauan siitä on, kun sain siten merkittyjä kirjeitä (10).

Viimases näites on lause ülesehitust tunduvalt muudetud.

2.4.1.5.2. Tõlgitud adjektiivibil

Adjektiivi kasutati tud- partitsiibi tõlkevastena ainult ühel korral.

Navesti jõe org on sealmail üsna kokku surutud ... (R.S.276).

Navestin joki laakso on näillä seuduin melko soukka ... (202).

2.4.1.6.3 TUD- PARTITSIIBI TÕLKIMATA JÄTMINE

Tõlkimata jäeti tud- partitsiip väga harva.

... mul oli ju peale sumadani ka /.../ väiksem molbert kaasa taritud... (J.K.22).

... minullahan oli kapsäkin lisäksi mukana /.../ pieni jalusta ... (21).

Lause mõte anti edasi siiski adekvaatselt.

Verbi liitvormis esinenud tud- partitsiibi tõlkimisel esines tunduvalt rohkem vormilist mitteadekvaatsust ja ka lausestruktuuri muutmist.

2.4.2. ADJEKTIIVI TÄHENDUSES ESINENUD TUD- PARTITSIIBI TÕLKEVASTED

2.4.2.1. PASSIIVI II PARTITSIIP TÕLKEVASTENA

Rohkem kui pooltel juhtudel tõlgiti tud- partitsiip soome keelde samatunnuselise vastega.

Minu väike nikeldatud kohvikann oli ... (J.K.59).

Pieni niklattu kahvikannuni oli ... (51).

Tuntud tembud (R.S.276)!

Tuttu temppu (202)!

... valgesse pajuviitsa mässitud põikpuu ... (J.K.28).

... valkoiseen pajuviitsaan kiedottu poikkipuu ... (26).

Ühendverbist moodustatud tud- partitsiip tõlgiti nii liht-

kui liitvormiga.

... kokkukägardatud sigaretikarp ... (R.S.298).

... rutistettu tupakkarasia ... (228).

...otsekui mahladest kuivakspigistatud mees ... (R.S.286).

... kuin mehuista tyhjiinpuristettu mies ... (214).

Kuna soome keeles IIpartitsiip käändub, oli tõlkes palju käändevorme. Kõige rohkem kasutati genitiivi.

... puuri pistetud tuhku silmad ... (J.K.93).

... ~~här~~kiin suljetun hillerin silmät... (81).

Tänu oma lubjatud seintele on ... (J.K.84).

Kalkittujen seinienensä ansiosta /.../ on ... (73).

...lasku maitsta bolševikkude käest päästetud eesti talutare lahkust (R.S.289).

... maistakoon bolševikkien kynsistä vapautetun eestiläisen talonpahasen lahkusta (217).

Lisaks kasutati vastavalt sellele, mida nõudis põhisõna, veel partitiivi, essiivi; vähem inessiivi, adessiivi, ablatiivi; üksikutel juhtudel komitatiivi ja translatiivi.

... keerasime tuldud teed tagasi (R.S.284).

... käännyimme takaisin tultua tietä (212).

Purustatud /.../ punkrist aga leiti ... (R.S.304).

... rikotusta /.../ punkkerista löydettiin ... (235).

Nende minu maalitud silmadega ... (J.K.97).

Näillä maalatuilla silmilläni ... (83).

... soosaar mahapõletatud külaga (R.S.292).

...suosaaren poltettuna kylineen ... (222).

Ka eesti keeles esines kahel korral öeldistäitemäärusena partitiibi käändevorm. Essiiv tõlgiti ablatiiviga, translatiiviga.

Teekene /.../ tundus mahajäetuna (R.S.293).

Tiepahanen /.../ tuntui hylätyltä (222).

... nagu/.../ peaks lahingut juba ette võidetuks ... (R.S. 274).

... kuin /.../ pitäisi taistelua jo etukäteen voitettuna... (200).

Originaalist erinev kääne on põhjustatud soome keele rektsioonist.

2.4.2.2. AKTIIVI II PARTITSIIP TÕLKEVASTENA

nüt-, nyt- partitsiibiga tõlgiti valdavalt siis, kui kasutati originaaliga mitte päris samatähenduslikku sõna.

... pealt tublisti kallatud liitrine pudel ... (R.S.286).

... melkoisesti tyhjentynt litran pullo ... (214).

... oma eksiteele viidud meestele ... (J.K.25).

.... eksyksiin joutuneille miehilleen ... (23).

Kuid vastasime tehtud ükskõiksusega ... (R.S.294).

Mutta me vastasimme teeskennellyn välinpitämättöminä...(224).

2.4.2.3. AKTIIVI I PARTITSIIP TÕLKEVASTENA

I partitsiipi kasutati tud- vormi vastena vähe. Ka siin on teise vormiga tõlkimise põhjustanud tähenduslikult erineva sõna (soome keelele sobivama) valik tõlkevasteks.

... siis on see /.../ maitsepuudusest tingitud vale (J.K.(52).

... silloin se on /.../ maun puuttesta johtuva valhe (46).

Sest antud olud on head ... (J.K.30).

Sillä olevat olot ovat hyvät ... (28).

Viimases näites esinenud väljendit antud olud oli J.Krossi teoses kasutatud mitmel korral ja tõlgiti alati I partitsiibiga.

2.4.2.4. III INFINITIIV TÕLKEVASTENA

Sageli kasutati tõlkes III infinitiivi lõputa vormi ehk agentpartitsiipi, mida saab sihilistest verbidest kasutada omadussõnalisena (selle vaste eesti keeles ongi tud- partitsiip).

... punkrist leiti tulest moonutatud naiselaip (R.S.304).

... punkkerista löydettiin tulen tärvelemä naisen ruumis(235).

... perenaise praetud kalad ... (R.S.286).

... emännän paistamat kalat ... (214).

Needki vihmast uhutud (R.S.293).

Nekin sateen huuhtomia (223).

2.4.2.5. IIINFINITIIV TÕLKEVASTENA

Ühel korral kasutati tõlkes tud- partitsiibi vastena II infiniitiivi instruktiivi, mis vastab küsimusele kuidas?

... kokkupigistatud hammastega mehed ... (J.K.35).

... mieheet hammasta purren ... (32).

2.4.2.6. VERBI PÕRDELISED VORMID TÕLKEVASTENA

Tõlkimisel kasutati peamiselt perfekti ja pluskvamperfekti nii, et partitsiibi vorm säilis. Atribuudist moodustati predikaat, lausestruktuur seega muutus.

... ainult nende piltide jaoks tehtud etüüdides... (J.K.8).

... näitä kuvia varten on tehty vain luonnoksiin (9).

... talupoegade saatkonna vastuvõtmine keisr poolt oli juba otsustatud asi (J.K.78).

... keisari oli päättänyt ottaa vastaan talonpoikain lähetystän (68).

Üksikutel juhtudel kasutati ka teisi ajavorme.

... et /.../ Richard pidi olema rüütelkonna majandusasjades kõige paremini informeeritud mees (J.K.20).

... että /.../ Richard tunsi ritarikuntansa talousasiat kaikkein parhaiten (19).

Verbi pöördelise vormiga tõlkimise põhjustas lauses noomenifraasi asendamine verbifraasiga.

2.4.2.7. TEINE SÕNALIIK TÕLKEVASTENA

2.4.2.7.1. Tõlgitud adjektiiv abi

Kuna tud- partitsiip esines ise adjektiivi tähenduses, siis

on samatähendusliku omadussõnaga tõlkimine ootuspärane. Siiski oli seda võimalust suhteliselt vähe kasutatud.

- ... kasitud küünealustega käekesed (R.S.291);
- ... puhtaad kädet puhtain kynnenaluksin (221).
- ... praetud saiade ... (J.K.57).
- ... tuoreen leivän ... (50).
- ... treenitud mehed /.../ söandasid... (J.K.61).
- ... hyväkuntoiset miehet rohkenivät ... (53).

2.4.2.7.2. Tõlgitud substantiivi abil

Substantiivi kasutati vaid üksikutel juhtudel.

... kui ta ennast avalikult õeldud sõnaga sidunud on ... (J.K. 73);

... ennen kuin hän on julkipuhein sitoutunut johonkin ... (65).

Substantiiviga tõlgiti mitmesõnalisi väljendeid.

2.4.2.7.3. Tõlgitud adverbi abil

Adverbi kasutati samuti ainult paaril korral.

Mõned suletud, mõned avatud (J.K.93).

Muutamat kiinni, muutamat auki (80).

2.4.2.8. TUD- PARTITSIIBI TÕLKIMATA JÄTMINE

Tõlkimata jäeti vaadeldav vorm kahel korral. Lausestruktuuri oli muudetud nii, et vastava vormi ja tähendusega sõna jäi tõlkimata.

See on vabastava lihtsusega antud vastus (J.K.102).

Vastaus tulee vapautuneesti (88).

... et need pidid vähem lapsed kui pisikesed üleskeeratud Droz' automaadid olema (J.K.26).

... että he eivät ole niinkään lapsia kuin pieniä koneihmisiä (24).

Esimeses nites kannab tud- vormis olnud sõna tähendust ehk verb

tulla, teises näites on aga tud- partitsiibis sõna tähendus tõlkes kaduma läinud.

Adjektiivses tähenduses tud- partitsiibi tõlkimisel kasutati väga erinevaid soome keele vorme ja enamasti põhjustas selle lausestruktuuri muutus. Tõlke sujuvusele ja soomepärasusele on see tavaliselt kasuks tulnud.

K O K K U V Ö T E

Käesolevas diplomitöös vaadeldi eesti keele verbi käändeliste vormide soome keelde tõlkimise võimalusi. Uurimismaterjalina kasutati J.Krossi romaani "Kolmandad mäed" ja R.Sirge jutustust "Rabamännid" ning nende soomekeelseid tõlkeid "Kolmannet vuoret" (tõlkijad T.Lähteenkorva ja I.Pääkkönen) ja "Suomännyt" (tõlkija E.Lille, ilmunud kogumikus "Eestiläinen novelli"). Tekstidest sedeldati 1049 infinitiivi ja 943 partitsiipi sisaldavat lause näidet.

Ilmnes, et kõigi verbi käändeliste vormide tõlkimisele olid rohkem või vähem iseloomulikud teatud ühised jooned:

- 1) valdavalt tõlgiti infinitiivid ja partitsiibid soome keelde eesti keelega grammatiliselt ja tähenduslikult samase vormiga;
- 2) enamasti säilitati tõlkes originaali lausestruktuur;
- 3) mitme, tavaliselt kahe sõna ühend tõlgiti ühe sõnaga (näiteks tagasi tulla vaste palata), vastupidist juhtu esines tunduvalt vähem;
- 4) liitepartiklid -gi, -ki tõlgiti vastava soomekeelse partikli -kin, -kaan, -kään abil (mis võis liituda samale sõnale või ka mõnele teisele), jäeti tõlkimata või tõlgiti adverbina või mõne teise liitepartikli abil;
- 5) esnes ka liitepartikli -kin, -kaan, -kään lisamist soomekeelsele vormile juhtudel, kus eesti keeles vastav liide puudus või kandis selle tähendust rõhuadverb;
- 6) verbi käändelisi vorme tõlgiti verbi pöördeliste vormidega, kusjuures kasutatud ajavorm sõltus konkreetse lause iseloomust või kontekstist;

- 7) infinitiive ja partitsiipe tõlgiti ka mõne teise sõnaliigi abil (rohkem oli kasutusel substantiiv ja adverb, aga atribuudina esinenud partitsiipide puhul ka adjektiiv);
- 8) üksikutel juhtudel jäeti uuritud vormid soome keelde tõlkimata, mille põhjustas tavaliselt lausestruktuuri muutmine;

Ülevaate infinitiivide ja partitsiipide tõlkimisest eesti keelest soome keelde annavad järgnevad tabelid.

Nagu tabelist (tabel 1) näha võib, tõlgiti da- infinitiivi kõige tihedamini soome keele I infinitiiviga, ka selle pikema vormiga (konstruktsiooni et + da- infinitiiv asemel). Teisel kohal oli tõlkevastena arvuliselt verbi pöördeline vorm, järgnesid III infinitiiv, I partitsiip (rohkem kasutati passiivi vormi) ja substantiiv. Vähem tõlgiti IV infinitiivi ja II partitsiibiga. Üksikutel juhtudel kasutati II infinitiivi instruktivi, adverbide ja adjektiivide. da- infinitiivi puhul esines teistest vormidest sagedamini tõlkimata jätmist ja ühes sellega lausestruktuuri muutmist.

da- infinitiivi inessiivi vormiliselt täpseid tõlkevõimalusi soome keelde on kaks: II infinitiivi inessiiv ja instruktivi. Tunduvalt rohkem kasutati tõlkes instruktivi, mis vastab küsimusele kuidas ja näitab viisi, laadi, kuidas midagi tehakse (näiteks kurtis /.../ naerdes tõlgiti valitteli /.../ naureskellen). Veel kasutati verbi pöördelisi vorme (lauselühendi asemel tõlgiti kõrvallauselise konstruktsiooniga, näiteks tõusen tooliga kolistades püsti tõlgiti nousen niin että tuoli kolisee) ja passiivi II partitsiipi. Vähem tõlgiti adverbide ja III infinitiivi abil. Esines ka vormi tõlkimata jätmist, kuid lause ülesehitust ei muudetud (des- vormi puudumine ei oleks ka eestikeelse lause tähendust muutnud).

Infinitiivide tõlkimine eesti keelest soome keelde

soome keel	eesti keel	da- infinitiiv	da- infinitiivi inessiiv (-des)	ma- infinitiiv	ma- infinitiivi inessiiv (-mas)	ma- infinitiivi relatiiv (-mast)	ma- infinitiivi abessiiv (-mata)
I infinitiiv		329(61%)		89(28%)			
I infinitiivi pikem vorm		20(4%)		1(0,3%)			
II infinitiivi inessiiv			23(26%)				
II infinitiivi instruktiiv		3(0,5%)	44(50%)				
III infinitiiv		33(6%)		102(32%)			
III infinitiivi inessiiv				2(0,5%)	22(55%)		
III infinitiivi elatiiv		1(0,2)				6(67%)	
III infinitiivi adessiiv			2(2%)				
III infinitiivi abessiiv				1(0,3%)			40(71%)
III infinitiivi instruktiiv				1(0,3%)			
IV infinitiiv		6(1%)				1(11%)	
V infinitiiv					2(5%)		
I partitsiip aktiivis		9(1,5%)		5(1,5%)	2(5%)		
I partitsiip passiivis		16(3%)		21(7%)			
II partitsiip passiivis		3(0,5%)	5(5%)				
II partitsiip aktiivis		10(2%)	7(2%)				
verbi pöördeline vorm		50(9%)	6(6%)	59(19%)	5(12,5%)		4(7%)
substantiiv		19(3,5%)		11(3,5%)	6(15%)	1(11%)	3(5%)
adjektiiv		1(0,1%)				1(11%)	8(14%)
adverb		2(0,4%)	3(3%)	7(2%)	1(2,5%)		
tõlkimata		38(7%)	5(5,5%)	10(3%)	2(5%)		1(2%)

Tabelis on antud vormide esinemissagedus absoluutarvus ja sulgudes protsentides.

Väga palju erinevaid tõlkevõimalusi andis ma- infinitiiv (samuti kui da- infinitiivgi). Peale III infinitiivi (ja üksikutel juhtudel ka selle käändevormi) kasutati paljudes lausetes I infinitiivi. Vastupidist, s.o. da- infinitiivi tõlkimist III infinitiiviga esines soome keele eripära tõttu tunduvalt vähem. Tähelepanuväärne on ma- infinitiivi verbi pöördelise vormiga tõlkimise suur protsent. See on seletatav modaalverbide (peamiselt pidama, hakkama, jääma) tõlkimata jätmisega, mistõttu sellega sellega seotud olnud infinitiivivorm sai pöördelise kuju (näiteks jäi seisma tõlgiti pysähtyi). Veel kasutati ma- infinitiivi vastena passiivi I partitsiipi ja substantiivi, üksikutel juhtudel aktiivi I partitsiipi ja adverbil. Mõnikord jäeti ma- infinitiiv soome keelde vahendamata.

ma- infinitiivi käändelisi vorme (v.a. translatiivi, mida uuritud eestikeelseis tekstides ei esinenud) tõlgiti nii vormiliselt kui tähenduslikult adekvaatselt. Rohkem esines nende puhul tõlkimist teise sõnaliigi abil: Siin kasutati peamiselt kindlaks kujunenud tähendusega sõnaühendeid. Kasutati ka verbi pöördelisi vorme (v.a. mast- vormi puhul).

Partitsiipe (tabel 2) tõlgiti palju täpsemalt kui infinitiive, kõige adekvaatsemalt tõlgitud vormiks oli nud- partitsiip. Infinitiividega võrreldes esines partitsiipide puhul vähem vormi tõlkimata jätmist.

y- partitsiip tõlgiti peamiselt vastava aktiivi I partitsiibiga, peale selle kasutati veel sageli adjektiivil (kuna y- partitsiip esineb põhiliselt adjektiivses tähenduses). Üksikutel juhtudel tõlgiti II infinitiivi inessiiviga, verbi pöördelise vormiga, passiivi I partitsiibiga. Ühel korral kasutati aktiivi II partitsiipi, IV infinitiivi ja adverbil. Mitmel korral jäeti vorm samasisulise sõnaga soome keelde vahendamata.

Partitsiipide tõlkimine eesti keelest soome keelde

soome keel	eesti keel	<u>v</u> -partitsiip	<u>tav</u> -partitsiip	<u>nud</u> -partitsiip	<u>tud</u> -partitsiip
Ipartitsiip aktiivis		99(74%)	1(8%)		6(8%)
I partitsiip passiivis		2(1,5%)	7(58%)		
II partitsiip aktiivis		1(0,7%)		496(92%)	26(10%)
I infinitiiv					2(1%)
II infinitiivi inessiiv		3(2%)			
II infinitiivi instruktiiv					1(0,4%)
III infinitiivi inessiiv				3(0,6%)	
III infinitiivi abessiiv				1(0,2%)	
agentpartitsiip				2(0,4%)	25(10%)
IV infinitiiv		1(0,7%)		1(0,2%)	
verbi pöördeline vorm		3(2%)		12(2%)	12(4,7%)
adjektiiv		18(13%)	1(8%)	4(0,7%)	8(3%)
adverb		1(0,7%)	2(17%)	2(0,4%)	2(1%)
substantiiv					9(3,5%)
tõlkimata II partitsiip passiivis		6(4,5%)	1(8%)	10(2%) 9(1,7%)	5(2%) 161(63%)

v- partitsiibi impersonaali vormi esines tekstides liiga vähe, et teha suuremaid üldistusi. Soome keele samatunnuselise vaste(passiivi I partitsiip) kõrval kasutati veel teisi partitsiipe, adverbi ja adjektiivi.

Erinev oli nud- ja tud- partitsiipide tõlkimine lähtudes nende funktsioonist lauses(liitverbi osana aegade moodustamisel ja adjektiivi tähenduses atribuudina).Partitsiipide uurimisel verbi osana käsitleti töös ka vastavate ajavormide tõlki-

nud- ja tud- partitsiipide tõlkimine eesti keelest soome keelde

eesti keel	<u>nud-</u> partitsiip verbi liitvormis	<u>nud-</u> partitsiip adjektiivi tähenduses	<u>tud-</u> partitsiip veerbi liitvormis	<u>tud-</u> partitsiip adjektiivi tähenduses
soome keel				
I partitsiip aktiivis				6(4%)
II partitsiip aktiivis	445(92%)	51(88%)	16(14%)	10(7%)
II partitsiip passiivis	9(2%)		78(68%)	83(56%)
I infinitiiv			2(2%)	
III infinitiivi inessiiv	3(0,6%)			
III infinitiivi abessiiv	1(0,2%)			
agentpartitsiip	2(0,4%)		2(2%)	23(15%)
IV infinitiiv		I(2%)		
verbi pöördeline vorm	12(2,5%)		6(5%)	6(4%)
adjektiiv		4(7%)		7(5%)
substantiiv			6(5%)	3(2%)
adverb	2(0,4%)		I(1%)	2(1%)
tõlkimata	8(1,6%)	2(3,5%)	3(3%)	2(1%)

mist.

nud- partitsiip tõlgiti soome keelde täpsemalt neis lauses, kus ta esines verbi liitvormis(tabel 3). Kui siiski, anti nud- vormis sõna sisu edasi mõne teise sõna abil, säilis lauses ikkagi enamasti partitsiibi vorm(on saanud küündida tõlkevaste on ulottunut), s.t. tõlkes säilis originaali ajavorm.Veel kasutati tõlkevastena passiiviIII partitsiipi, verbi pöördelist

vormi, III infinitiivi ja paaril korral ka adverbi. Atribuudina esinenud nud- partitsiibi tõlkimisel kasutati vähem erinevaid variante, märgatav oli adjektiiviga tõlkimine.

Tõlkevõimalustelt väga kirev oli tud- partitsiip. Siin esines ka teistest rohkem tähenduslikku mittevastavust. Verbi liitvormis olnud tud- partitsiibi tõlkimisel kasutati passiivi II partitsiibi kõrval sageli aktiivi II partitsiipi, mille tingis valitud tõlkevaste veidi erinev tähendus originaaliga võrreldes. Veel tõlgiti verbi pöördelise vormiga, substantiiviga, üksikutel juhtudel I ja II infinitiivi ja adjektiiviga. Adjektiivi tähenduses tud- partitsiibi tõlkimisel esines rohkem erinevaid tõlkevõimalusi, peale passiivi II partitsiibi veel aktiivi II partitsiip, paljudel juhtudel ka III infinitiivi lõputa vorm ehk agentpartitsiip (mille eestikeelne vaste ongi tud- partitsiip). Üksikutel juhtudel kasutati aktiivi II partitsiipi, verbi pöördelist vormi (selle tingis lausestruktuuri muutus, atribuudi funktsioonis olnud vorm tõlgiti predikaadina), teisi sõnaliike. Vähe oli vormi tõlkimata jätmist.

Antud teoste puhul võis märgata püüdu tõlkida nii vormiliselt kui sisulisest küljest täpselt. Endastmõistetavalt oli tõlgetes arvesse võetud soome keele iseärasusi. Sellest tuleb mõnikord erinevate vormide ja eritähendusliku tüvega tõlkimine või hoopis vastavast vormist loobumine. Tõlke ladususe tagamiseks ei ole alati rangelt kinni peetud vormilisest täpsuset. Üksikutel juhtudel võinuks siiski kasutada mõnda tähenduslikult enam sobivat tüve või grammatilist vormi.

Tuleb märkida, et kahe erineva autori tõlkimisel olulist vahet ei olnud.

K I R J A N D U S

Alvre, P. Soome keeleõpetuse reeglid. Tallinn, 1969.

Alvre, P. Soome keele õpik. Tallinn, 1967.

Eestiläinen Novelli. Tallinna, 1979.

Hakulinen, L. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Neljäs, korjattu ja lisätty painos. Helsinki, 1979.

Koivisto, H. Partitsiippien adjektiivistuminen suomen kielessä. Helsinki, 1987.

Kross, J. Kolmandad mäed. Tallinn, 1975.

Kross, J. Kolmannet vueret. Jyväskylä, 1975.

Mihkla, K., Valmis, A. Eesti keele süntaks kõrgkoolidele. Tallinn, 1979.

Nykysuomen sanakirja. Helsinki, 1966.

Palmeos, P. Soome keele õpik. Tallinn, 1981.

Penttilä, A. Suomen kielioppi. Helsinki, 1963.

Pihel, K., Pikamäe, A. Soome-eesti sõnaraamat. Tallinn, 1971.

Sirge, R. Lühiproosa II. Tallinn, 1979.

Valgma, J., Rimmel, N. Eesti keele grammatika. Tallinn, 1970.

Vääri, E. Eesti keele õpik keskkoolile. Tallinn, 1978.

Перевод склоняемых форм глагола с эстонского языка на финский язык на основе романа Я.Кросса "Третьи горы" и рассказа Р.Сирге "Мяндовые сосны".

Резюме

В настоящей дипломной работе сравниваются инфинитивы и причастия эстонского и финского языка и возможности их перевода на финский язык.

Целью дипломной работы было выяснение частоты наличия инфинитивов и причастий и их употребления в художественной литературе на эстонском языке, и определение способов их передачи в соответствующем тексте на финский язык.

Для достижения вышеупомянутой цели поставлены следующие задачи:

- 1) определить количество различных вариантов форм инфинитива или причастий или способы их выражения;
- 2) выяснить соответствие тех способов перевода инфинитивов и причастий на финский язык и форм, которые употреблены в эстонском тексте;
- 3) оценить адекватность и целесообразность перевода.

В ходе дипломной работы из романа Я.Кросса "Третьи горы" и из рассказа Р.Сирге "Мяндовые сосны" выписано 1992 фраз, в состав которых вошли инфинитивы или причастия (1049 фраз с инфинитивами и 943 фраз с причастиями). Это проделано как на эстонском, так и на финском языке.

Работа состоит из введения, двух глав и резюме.

В итоге можно выявить следующее. В переводе на финский язык инфинитивов и причастий эстонского языка оказались характерными следующие общие черты:

- 1) в преобладающем большинстве они переведены на финский язык той же самой грамматической формой, т.е. инфинитивом или причастием;
- 2) в значительной мере сохранилась структура предложения эстонского языка;

- 3) соединения, состоящие из некоторых эстонских слов, переведены одним словом;
- 4) суффиксы -gi, -ki переводятся с соответствующим суффиксом -kin, -kaan, -kään который добавляется к той же форме или каким-то другим словам. Суффикс -gi, -ki иногда не переводился или переводился с помощью наречия. Суффикс -kin, -kaan, -kään редко присоединялся к соответствующему слову на финском языке, хотя в эстонском тексте им не пользовались;
- 5) инфинитивы и причастия переводили с помощью какой-то другой части речи, особенно с помощью имени существительного и имени прилагательного;
- 6) склоняемые формы глагола переводились часто с спрягаемой формой глагола в том времени, которого требовал контекст;
- 7) в некоторых случаях инфинитив и причастия оказывались непереводаемыми и с этим сопровождалось изменение структуры предложения.

При составлении данной работы теоретической основой служили проработки 9 трудов. Анализ был сделан сравнительным методом.

S I S U K O R D

0. Sissejuhatus	2
0.1. Töö metoodika, eesmärk ja ülesanded	2
1. Infinitiivide tõlkimine soome keelde	4
1.2. <u>da</u> - infinitiivi tõlkevasted soome keeles	6
1.3. <u>da</u> - infinitiivi inessiivi tõlkevasted soome keeles	21
1.4. <u>ma</u> - infinitiivi tõlkevasted soome keeles	26
1.5. <u>ma</u> - infinitiivi käändevormide tõlkevasted soome keeles	39
1.5.1. <u>ma</u> - infinitiivi inessiivi tõlkevasted soome keeles	39
1.5.2. <u>ma</u> - infinitiivi elatiivi tõlkevasted soome keeles	42
1.5.3. <u>ma</u> - infinitiivi abessiivi tõlkevasted soome keeles	42
2. Partitsiipide tõlkimine soome keelde	46
2.1. <u>v</u> - partitsiibi tõlkevasted; soome keeles	47
2.2. <u>tav</u> -partitsiibi tõlkevasted soome keeles	52
2.3. <u>nud</u> -partitsiibi tõlkevasted soome keeles	53
2.4. <u>tud</u> - partitsiibi tõlkevasted soome keeles	64
Kokkuvõte	75
Kirjandus	82
Resümee	83

Alles
P. Alve